

**ДУ «Інститут регіональних досліджень
ім. М. І. Долішнього НАН України»**

СТЕПАН ВОВКАНИЧ

**АКСІОЛОГІЯ УКРАЇНСЬКОЇ ІДЕЇ:
НОВІ ВИКЛИКИ І ЗАГРОЗИ**

**AXIOLOGY OF UKRAINIAN IDEA:
NEW CHALLENGES AND THREATS**

Препринт наукової записки

Львів – 2016

Степан Й. Вовканич. Аксіологія української ідеї: новітні виклики і загрози. Препринт наукової записки. – Львів: ДУ «ІРД ім. М. І. Долішнього», 2016. – 56 с.

У препринті розглядаються питання зростання загроз державотворчим процесам, збереженню національної ідентичності та нові виклики суб'єктності України, її національній безпеці. У цьому контексті пропонується підвищити вагу та увагу до складових української національної ідеї (УНІ) шляхом уведення їх в ранг стратегем (програм дій) урядової Стратегії сталого розвитку «Україна 2020». Це уможливить в базових блоках складових УНІ виокремити не лише загальнонаціональні пріоритети соціально-економічного розвитку, а й враховувати регіональну специфіку і першочерговість завдань духовно-інтелектуального забезпечення державотворення в Україні, його ідеологічні засади, роль і концепти в умовах децентралізації влади.

Для економістів, соціологів, політологів, націологів, інших науковців і працівників гуманітарних інституцій, студентів, що цікавляться інтеграційною стратегією розвитку України, системами духовно-інтелектуального та ідеологічного забезпечення її державотворення, націостановлення, декомунізації інформаційного простору, рівно ж – патріотичного виховання соціуму, особливо молодшої генерації.

Науковий редактор:

Кравців В.С., доктор економічних наук, професор

Рецензенти:

Давимука С. А., доктор економічних наук, професор.

Патер І. Г., доктор історичних наук, професор.

Пачковський Ю. Ф., доктор соціологічних наук, професор

© Вовканич С.Й., 2016

© ДУ «ІРД ім. М. І. Долішнього», 2016

Stepan Y. Vovkanych. Axiology of Ukrainian idea: new challenges and threats.

The growth of threats to the state development processes, to the maintenance of national identity and new calls of state independence of Ukraine, are discussed in the article. In this context it is suggested to promote the weight of constituents of the Ukrainian national idea (UNI) by their bring to the grade of strategems (programs of actions) of governmental Strategy of steady development «Ukraine 2020». It will make possible to select in the base blocks of constituents of UNI not only the national priorities of socio-economic development, but also the regional specific and primariness of tasks of the spiritually-intellectual providing of the state development in Ukraine, its ideological principles, role and concepts in the decentralization conditions.

Key words: *Ukrainian national idea (UNI), development strategem, Strategy of steady development «Ukraine 2020», constituents of UNI, collegiality of Ukraine, national identity, ukrainity, dignity of man and nations, national safety, decentralization.*

Вступ і постановка проблеми. Де-факто народна, справді вітчизняна, релігійно братовбивча війна, злочинно нав'язана Україні путінською Росією, показала: нині в українській нації немає нічого ціннішого і більш консолідуючого, водночас найбільш ненависного агресорові, аніж ефективний духовно-інтелектуальний концепт-конструкт державотворення. Рашизм окупанта, втілений в сучасній загарбницько-реваншистській ідеології «русского мира», виявив і виявляє усю свою сьогодишню військову потугу і давню традиційну імперську лють до Української Національної Ідеї (УНІ) як основи основ державотворчих візій, що ґрунтуються не лише на древній культурі Русі-України, демократизмі козацької республіки, а й акумулюють модерні європейські цінності, свободи Євромайдану та соціогуманізм бінарного захисту і розвитку людини і нації, їх бажання співпраці та інтеграції з вільним світом [4]. У той же час наш північний сусід, схиблений великодержавно-реваншистським духом імперсько-церковних ідеологем «русского мира», забувши долю Судет, по-фарисейськи сакралізував перед обдуреним світом анексію Криму, веде проти України не тільки гібридну інформаційну, але й гарячу війну. Росія, будучи спадкоємцем імперії зла, мілітаризувала півострів, далі продовжує пропагандистську практику і перманентно дезінформує світ про «загрози» київської хунти, «бендеровцев», «правосеков» тощо; обстрілює Київ, його споконвічні прагнення самореалізуватися та звільнитися, нарешті, з «обіймів» – «старшого брата» чи радше – євразійського загарбника.

Євроінтеграційна перспектива України звільнення не зупинила Путіна навіть від зняття з Росії прадавньої фальшивої маски братерства, сьогодишнього стратегічного партнерства, піти на порушення Великого договору між Російською Федерацією і Україною, зрадливо знехтувати обов'язками гаранта Будапештських домовленостей щодо захисту неядерної

сусідки. Ненависть до УНІ, боязнь Майданів як масового вияву європейських **цінностей**, зростання національно-державницької самосвідомості, зміцнення власної самобутності **актуалізували і активізували** розроблення російським політологам не тільки загарбницько-імперської ідеології цинічного «декомпозицювання України», нахабно камуфлюючи її під внутрішнє джерело громадянської війни, котра буцімто нагально вимагає федералізації, потребу зовнішнього захисту російськомовних, а і прискорили реалізацію сепаратистами і найманцями Росії вбивство мирних людей, дітей, нищення лікарень та шкіл. Людство є знову свідком боротьби українства за ідею своєї державної самостійності – споконвічної основи єдності, буття і суверенності нації та утвердження її іншості. «Градами», «буками» розстрілюється новітня візія національного ідеалу, його місія майбутніх **соборних, націоцентричних і державотворчих** цивілізованих пошуків древнього народу.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Знаний український вчений І.О.Белебежа в своїй останній прижиттєвій книжці наводить і аналізує 109 дефініцій української національної ідеї [3]. Однак, заради об'єктивності зазначу два моменти. По-перше, підтверджу слова відомого вченого з Харкова, що «у наведеному переліку означень висвітлена лише фрагментарна сутність УНІ» [с. 99]. По-друге, не розширюватиму цей аналіз, аби тільки констатувати, що у науковому українському обігу дискурс національної ідеї – найбільш суперечливий, аж до повного заперечення. Водночас, часто є вододілом між національно-патріотичними (доцентричними) і антиукраїнськими (відцентричними) силами. Замість суперечок та категоричних відкидань – краще розгляд конструктів, корисних Україні.

Звичайно, кожен свідомий громадянин України, що живе на її землі (чи поза нею), але любить Україну і працює задля її добра, – може плекати свою власну ідею. Попри те, в ім'я втілення соборності країни, усі ми, українці, повинні мати і працювати спільно на єдину соборну ідею **україноцентричної держави** як духовно-інтелектуальної запоруки її розбудови, тобто **ідеологію** буття і смислу збереження етнічної, економічної, мовно-культурної, релігійної та іншої ідентичності українства. УНІ – це засаднича платформа і екзистенційна матриця недопущення **знеособлення** людини і **знедержавлення** нації, її духовно-інформаційний код підвищення **імунітету** (опірності) реваншистсько-імперському зоднорідненню і асиміляції. Адже, як свідчить історія, саме насильні перерви в тяглоті (спадковості) розвитку батьківських традицій, імперські заборони генерувати власні інноваційні ідеї в цивілізаційному розмаїтті народів світової співдружності, штучний Голодомор, зловмисно-цілеспрямовані насильні виселення – стали смертоносними і найбільше деукраїнізували соціум, схибили його мислення та зросійщили інформаційний простір України.

Мета дослідження – визначити основоположні складові української ідеї в системі сучасного державотворення за умов гібридної війни, реальних загроз національній безпеці та проведення реформи децентралізації влади. Показати,

що нова соціогуманістична парадигма бінарного захисту і людини, і нації соціалізує як людиноцентричні європейські цінності, так і охоплює націоцентричні їх орієнтації з врахуванням сьогоднішніх воєнних, інформаційних, духовно-інтелектуальних, енергетичних, економічних та інших викликів корінному народу, що живе на своїй землі, у власному мовно-культурному, історичному просторі і дав назву державі в центрі Європи. Однак далі вмирає за своє природне право зберегти національну ідентичність, захистити державний суверенітет і українськість від нахабного агресора. Водночас, без неналежного розуміння світовою громадськістю інтернаціонального виміру боротьби українства «за нашу і вашу свободу», без належної допомоги і підтримки, йому самому це робити – вкрай важко.

Виклад основних результатів досліджень. Незалежно від розмаїття поглядів, дискусій і підходів до формування УНІ не можна заперечити **факти**, що історично процес виникнення, становлення та поширення української ідеї проліг від Руси-України, часів козацтва, демократичної Конституції Пилипа Орлика, Кирило-Мефодіївського соціального гасла “Україна без холопа і пана” через Міхновське усвідомлення України як національної самостійної держави, боротьбу УНР, її злуку з ЗУНР та визвольно-бойовий клич УПА “здобути або вмерти” за неї до сьогоднішніх пошуків і розробки євроінтеграційної стратегії розвитку нашої країни в системі модерних світових держав та досягнень їх життєвих стандартів. Упродовж цього тривалого і складного періоду на історичний генезис складових УНІ впливали спадковість і новаторство, еволюційність буднів і революційність майданів, зовнішні та внутрішні фактори. Однак, найбільше впливали суперечність інтересів загарбників і захисників нації, їхніх світоглядів і цінностей; саме вони спричинили нинішню запеклу кроваву боротьбу тотожностей та ідей свободи. Це свідчить, що не зникла агресія сильніших, імперська хіть напасти та поневолити слабших, великодержавний, зухвало-шовіністичний мотив зробити решту світу – беззахисним, безголосим і безсилим.

Сьгодні ми свідки кровопролиття на сході України не лише за базові **людиноцентричні європейські цінності** – людську гідність, свободу, демократію, верховенство закону, толерантність тощо [6]. Українство незахищене і від **зовнішньої** агресії сусіда, і від **внутрішнього** рудименту т. з. радянської людини, її загарбницько-ординської психології, сформованої сусідом. Тому змушене боротися за двовалентний захист людини і нації, їхню соборну єдність і державну суб’єктність, суверенітет й ідентичність, за історичну та сьогоднішню правду, за український інформаційний (і не лише) простір, ресурси, активи, зрештою, **за своє буття** як вільного народу, за **тяглість** його розвитку. За таких непростих умов трансформуються цінності, модернізується не лише економіка, а і нових смислів набувають знання, культура, свідомість, цінності, їх ролеві функції в безперервності поступу, генеруванні нових ідей, месиджів, брендів, трендів тощо.

Упродовж історії УНІ формувалася як своєрідний комплекс вірувань і духовне кредо народу, квінтесенція патріотичних почувань і лаконічних закликів, гасел національного світобачення та усвідомлення державної незалежності України, суверенності її інтересів. Врешті УНІ установилася як концепт-конструкт духовно-інтелектуального потенціалу нації – себто людей-державотворців і співгромадян, які спираючись на минуле, нині мобілізують державотворчі сили на здобутки європейського майбутнього, на становлення і консолідацію українського народу як єдиної політико-етнічної спільноти і цілісної одиниці світового співтовариства, що наближає національний ідеал до найвищих досягнень людства в різних сферах розумної його життєдіяльності на шляху прогресу і добробуту. Отож, запропонований концепт УНІ не залишає поза увагою **націоцентричність** державотворення, є суголосним сучасній інноваційній, інформаційно-просторовій моделі розбудови національної держави, реалізації її євроінтеграційних намірів та впровадженню нової соціогуманістичної парадигми захисту і людини, і нації, зокрема напрямком, що увійшли в Стратегію сталого розвитку «Україна – 2020» [2]. Своєю чергою, аксіологічний підхід до державотворчих процесів актуалізує **екзистенційний імператив**: не виносити за дужки систему **ідеологічного забезпечення**, яка ґрунтується на загальноукраїнських інтересах, що акумулюють такі стратегічні пріоритети національної ідеї – **Україна:**

- **соборна,**
- **українська,**
- **гідна людини, нації та цивілізованого людства.**

Визначивши пріоритетність і базову достатність «СУГ» (соборність, українськість, гідність) як імперативів комплексного їх дослідження в сучасній структурі стратегічних складових УНІ, тобто як **стратегем** (програм дій) розвитку країни, підкреслимо потребу **міждисциплінарного** підходу до їх аналізу, перед тим деталізувавши та виокремивши наступне:

Соборна – це не тільки географічні, територіально-просторові атрибути, а соборна **здатність** нації разом ефективно **творити українську державу** за допомогою **консолідації** сил усіх громадян, що в Україні та поза її межами проживають. Соборність, євроінтеграція – це не лише конкурентоздатність, технічна якість продукції, її економічна **ціна**, а, головню, соціальні **цінності** людини. Це – духовна **єдність** народу на своїй землі, його якісно-аксіологічна характеристика, його соціальний капітал як довіра до ряду, банків, міліції, судів та інших інституцій, в якій точці країни і критики вони б не містилися. Духовно-моральна, ментально-світоглядна соборність сильніша від матеріально відчутної. Адже, тимчасова окупація українських земель Росією не зменшує, а підсилює почуття соборності, цілісності народу, особливо його згуртованості навколо українських вартостей, волонтерського руху, бажання звільнити від агресора та фальшу «старшобратства». Саме таке розуміння соборності допомагає сформувати єдиний національний економічний, мовно-інформаційний, культурний, релігійний та інші простори, вистояти українцям у

боротьбі з найбільшою в Європі армією, усвідомити себе **соборною державоцентричною нацією**, незалежно від місця проживання. Це особливо важливо для формування українського соціуму **як спільноти**, в якій домінують **доцентрові** (соборні, євроінтеграційні), а не **відцентрові** (регіональні, українофобські) **сили і поля впливу**, що зловмисно підживлюються ззовні матеріально та ідеологічно.

Отож, соборність має **тверду** (матеріальну, територіальну) і **м'яку** (ідейно-політичну, пам'ятно-історичну, духовно-інтелектуальну, інформаційно-комунікаційну, мовно-культурну тощо) складові, охоплює не лише інтеграцію економік регіонів, а й консолідацію народу на рівні духовних категорій, патріотичних, морально-психологічних і світоглядних характеристик, внутрішньо притаманних людині, її свідомості, соціальним цінностям та ментальності. У ракурсі соборності нового значення набуває **реінтеграція** тимчасово окупованих територій, зокрема **рекультрегіоналізація** – адаптація воюючих сторін в духовному, культурному аспекті. У 3-му тисячолітті український народ, як і понад триста років тому, прагнуть поневолити. Якщо Україна сьогодні, не є соборною територіально, але є такою і єдина в боротьбі з агресором, то це свідчить: тест на соборність – репрезентативний і валідний індикатор не тільки **кількісної** цілісності території, а й **якісного** формування пасіонарності нації, її згуртованості навколо державницької ідеї, готовності захищати та вмирати за свою землю. Можна лише пошкодувати, що своєчасно на рівні ідеології **регіональної і загальнонаціональної** політики не було науково введено соборність, по-перше, як **стратегему** (програму дій) сталого розвитку країни; по-друге, як **максимум** (принцип, імператив) управління державо-націотворчими процесами. Якби ми вчилися соборності, то сьогодні мали б національну державу, були в НАТО, ЄС і не мали б АТО [10]. Якби, але історія не визнає таку форму.

Пори те, якщо Україна серйозно прийняла інноваційну модель свого сучасного розвитку, буде (а не далі імітує) постіндустріальне інформаційне суспільство, де домінуватимуть знання, інновації, інтелект і наукомістка економіка; справді вибрала євроінтеграційний вектор зовнішньої політики, орієнтується на проведення **якісних** змін і досягнення високих стандартів добробуту, то без модернізації всіх сфер свого внутрішнього життя на соціогуманістичних засадах, особливо освіти, науки, інформаційних систем комунікації, структурної політики тощо – їй не обійтись. За цих умов, хоче вона того чи ні, мусить звернути увагу не лише на **три** основоположні складові новітньої науки інформатики: семантику (наука про зміст інформації), аксіологію (цінність інформації) і семіотику – вивчає призначення знакових систем для передавання (приймання) різних повідомлень. Поглянувши так на інформатику як вагому теорію творення модерного інформаційного суспільства, розвитку інформаційно-комунікаційних технологій, мовно-культурної, ментальної ідентичності української нації, обов'язково зауважимо певну залежність, на яку не завжди фокусуємо належну увагу. Чим більше під

час творення інформаційної спільноти, систем її програмного забезпечення заглиблюватимемося в соціальну інформатику, зокрема в когнітивну (пізнавальну), креативно-інноваційну її частини, тим дивовижними і напрочуд сучасно-системними видаватимуться думи духовного батька українців про націю як триєдину цілість “живих, мертвих і ненарождених”.

Йдеться, зокрема, про природне розуміння і акумулювання Шевченком національної ідеї в Слові (Логосі), яке він поставив перед «отими рабами німими», віру в його силу, вагу та роль як духовно-інтелектуальної **першооснови тяглості** розвитку народу, доленосне значення безперервності **вільного передавання** знань, досвіду, традицій з покоління в покоління для збереження мовної, етнічної та культурної його ідентичності серед світового розмаїття, особливо за умов насильного зодноріднення, асиміляції та імперського доросійщування підневільної нації. Йдеться про сучасний механізм **духовно-інформаційної мобільності (ДІМ)** людини, громади і нації як основоположну **соціанту** якісного наповнення духовно-інтелектуальним контентом справді національного **простору**, аби прорватися на міжнародні простори не лише з товарами, а і з правдою і силою своєї самобутності! У запропонованій соціанті ДІМ нації чітко віддзеркалюється перманентний, природний і вільний суспільний процес передавання сучасниками наступному поколінню традиційної інформації (знань, досвіду), яку вони, успадкували від своїх попередників, зберегли та творчо **примножили** (приростили на якусь величину ΔI) не лише для збереження своєї етнонаціональної ідентичності (тяглості розвитку), а й для того, аби не опинитися на узбіччі науково-технічного, технологічного, соціально-економічного, духовно-культурного чи будь-якого іншого прогресу як цивілізаційного планетарного явища. Попереду завжди буде та нація, котра мобільніша в плані примноження нової інформації, креативного слова.

Саме з системним, духовно-інформаційним підходом до нації виразніше бачитимемо, **як** нам насильно і зі злочинною метою переривали не лише трансляцію від покоління до покоління питомий український контент, а і **яка** надпотужна пропагандистська імперсько-більшовицька машина жорстко і жорстко пригнічувала творення нових знань, тримала українців в інформаційному ізоляціонізмі, аби вони не знали ні досягнень світової науки, освіти, культури, тобто ні чужому не навчалися, і свого цуралися. Саме з цих першопричин різними неправдами забороняли нерецензованого Шевченка, за яким не було і «зерна неправди», за надуманими звинуваченнями в його неправильному прочитанні розстрілювали національну еліту. Адже сьогоднішній агресор давно розумів: чим правдивіше морально, чим глибше історично черпатимемо знання, чим швидше та якісніше їх збагачуватимемо під впливом національних еліт, тим вагомішим буде наш інтелектуальний трансфер нащадкам. У цьому контексті нами і був запропонований концепт ДІМ нації, який визначає як **зберігання і передавання традиційних**, так і **творення нових** знань, тобто їх консерватизм та інноваційність, нагромадження, рух і

соціалізацію. Чим гармонійним буде поєднання цих стратегічних напрямів руху, чим динамічнішими будуть його темпи, тим швидше стане спроможним середовище (простір) ковітального відродження нації та її прорив на світові цивілізовані простори, тим швидше вирвемося з «братніх обіймів», що стали удавками української людини і нації.

З висот двохсотріччя від народження нашого генія виразно видно, чому Росія строго забороняла йому «писати і малювати» та цілу націю жорстоко «просвещала» великодержавною імперською ідеологією великоросів: «малорусского языка нет, не было и быть не может». Якщо і сьогодні міліціонер з Одеси зволить собі сказати, що він на «этой державной мови не будет общатся», то зайве запитувати: звідки це у нього і чому на Євромайдані не покарані ті, що стріляли в беззбройних? Це наслідки перманентного злочинства Росії проти УНІ, а за умов безкарності завжди буде замало навіть гігантського подвигу геніального Кобзаря і поставленого ним Слова. Очевидно, що наполегливіше треба прищеплювати чуже на своє дерево і ґрунт, вчити історію задля свого майбутнього, аби не потрапити в небуття! В іншому випадку, довго, а, може, і марно сподіватися, що, не навчаючись, дочекаємося свого апостола Правди і Науки. Чи не з цих причин він так довго не йде – чи не загубився в пустелі наш Мойсей?! А, може, якщо навіть і прийде, то чи ми, не розвиваючи свою національну ідею, в стані його пізнати, зрозуміти і підтримати, а не розіп'яти?! Адже державну ідеологію було винесено на маргінес історії і за дужки сучасного державотворення, вона стала непотрібною політичним партіям, владі.

У ВР з подачі лівих сил (парадокс!) в Конституцію України внесено буцімто демократичну норму державотворення: «жодна ідеологія не може називатися державою як обов'язкова» [1, с. 15]. Забули, що множинність поглядів на антиукраїнську семіотику, пам'ятників більшовицьким вождям, вулиць, названих на їх честь, не зміцнює соборність України; це не те розмаїття, котре стимулює її прогрес. Забули, що основою поштовху до творчого пошуку та діянь є цінна ідея, інформація, слово, помножені на добродійну мотивацію людини, її талант і тяжкий труд. Слово (Logos) – первень інформаційного процесу, де потрібні три обов'язкові елементи: джерело інформації, канал її передачі і приймач (споживач), де матеріальне та ідеальне (духовно-інформаційне) тісно переплітаються. У цьому сенсі інформацію можна вважати унікальним ідеально-матеріальним субстратом.

Отже, поняття «Соборна Україна» в триптиху УНІ об'єднує як низку **матеріальних** (земельно-територіальних, мінерально-природних) економічних, фінансових, інфраструктурних, екологічних ресурсів, так і ідеальних (духовно-інтелектуальних, інформаційних, культурно-освітніх, науково-технологічних, світоглядних та інших) **нематеріальних** трансферів і активів, людських капіталів, морально-правових норм та соціально-психологічних факторів суспільного поступу, зрештою, підвищення ефективності економіки. Що більше, якісні та кількісні параметри цього блоку несуть місійні сенси УНІ та

результати від їх втілення для практики державотворення України, підвищення її суб'єктності та сталості розвитку.

У цьому плані окреслимо специфіку таких завдань:

- світоглядне виховання молодого покоління в душі загальнонаціонального розуміння (усвідомлення) давніх традицій державності українського народу. Йдеться, насамперед, про спільне розуміння **історії** довголітньої кровопролитної **боротьби** та **важких страждань** нації, аби прийдешні покоління жили в суверенній українській державі, та, врешті, мали достатні **мотивації** удосконалювати здобуте батьками, захистити історичну справедливість щодо самостійного розвитку на своїй – не чужій землі, в «колі вільних народів» і на фундаменті нових соціогуманістичних людських та міжнародних взаємини;

- орієнтація мотивів молоді та широкого суспільного загалу на досягнення **сучасниками** ефекту **синергійності** та **націоцентричності** (україноцентричності) в розбудові такої майбутньої держави;

- творення **спільної концепції** модерної **майбутньої** української держави, концепту **бачення** шляху консолідації нації на співжиття, формування її ідеології державотворчих процесів та аксіології вибору вектора інтеграції в світове співтовариство;

- досягнення єдності українського народу шляхом усунення залишкового **асиміляційного російського чинника** «декомпозиціонування» України, камуфльованого під псевдозахист її російськомовних громадян, а насправді – розмиття національної ідентичності корінного народу, загарбання його держави і відновлення колоніального стану.

Таким чином, феномен соборності України – це, насамперед, її цілісність, згуртованість і самостійність, **ціннісні** (аксіологічні) вектори прориву на світові простори, а не регіонально-партійні ідеологеми розриву і поділу населення на сорти, регіони і ринки збуту продукції. Соборність – це **національно-свідома синергійність** діянь людей як організованої спільноти, її ознака як духовно-інтелектуальної **соцістальної** «молекули», яку не можна розривати без втрати її якісних характеристик, як не можна їх зберегти без розв'язання **проблем** культурно-інформаційного середовища та простору. Ми програємо інформаційну війну, бо вчасно не сформувавши вітчизняний національний **простір** та не наповнили його українським патріотичним **контентом**. Соборність – це не тільки кількісна, територіальна і фізично візуальна величина, а і перманентний якісно-духовний процес, який акумулює елементи, внутрішньо притаманні українськості як характеристик нації, ексклюзивним носієм якої вона є і за якими українців вирізняє світ серед його розмаїття. Задля зміцнення соборності думаймо не лише на тим, аби Україна – право-лівобережна – дихала на повні груди, двома легенями, а і як поєднати під час реформ адміністративно-територіального її устрою, приміром, метропольність великих міст з децентралізацією влади; українізацію з конвергенцією і субсидіарністю громад; як гармонізувати структури місцевого самоуправління з

загальнонаціональними інститутами префектів, реінтегрувати тимчасово окуповані землі та людей на них.

Українська – ідентифікує і верифікує **якісний** підхід до складової соборності, ілюмінує історичне бажання нації самореалізуватися, зберегтися в умовах агресивно-загарбницьких зазіхань сусідів і, урешті, запанувати «в своїй сторонці». Це ментально формує нову категорію усвідомлення спільнотою своєї самодостатності без загарбань чужого, чинника тягlosti (спадковості) і самостійності розвитку, потрібного для спроможності ковітального відродження корінного (титульного) народу на своїй землі за обставин перманентних загроз його національній ідеї. Водночас, якісний підхід відкидає підкинута шовіністичним загарбником світовій громадськості брехливо-пропагандистське гасло, мовляв, українці – це виключно націоналісти і ксенофоби, які за «Україну лише для етнічних українців». Натомість історія та реалії свідчать про зворотне: найважче щодо національного і духовного відродження, протистояння цілеспрямованій багатоміліардній **асиміляції** – було українцям в Україні за колоніальних умов.

Отже, йдеться про формування і утвердження у свідомості нації й світу нових державницьких світоглядних ідей, стереотипів і державотворчих мотивів, які позиціонували б розбудову України як «рідну хату» (за Митрополитом Андреем Шептицьким), як український дім нації, який слід побудувати на спільних духовних цінностях, патріотичних почуваннях, інтелектуальних та культурних кодах та ідеалах українського народу, на притаманних йому традиціях, нормах і правилах поведінки; на інноваційних засадах модернізації національної економіки та державної політики відповідно до нових завдань, економічних укладів, національних інтересів і цивілізаційних глобальних викликів. Особливо при переходах від однієї революції до іншої в перманентному процесі науково-технічного прогресу, коли треба не лише свого не цуратися, а і чужому навчатися, працювати на випередження, аби не стати беззахисним і назавжди відкинутим назад, зокрема за динамічних умов розвитку постінформаційної економіки.

Сучасний тезаурус людства не страждає дефіцитом знань **як** будувати хату? Актуальне інше: **яку** хату будувати і **як** її **захистити**, аби вона не стала **рідною** агресивному сусідові, що завжди був і є проти національного та духовного відродження українців. Що більше, в перспективі не видно милосердя від шовіністично-великодержавного лицемірства, яке апріорі самоназвалося **старшим братом**, шматує загарбану **нашу** материзну разом з рідною хатою. Тільки в захищеному національно-інформаційному просторі, у своїй рідній хаті, як вчили наші генії, своя свята правда і воля. А без цього не матимемо ні власної сили, ні бажаної волі, ні світового розуміння української ідеї, ні нашої, справді інтернаціональної боротьби за неї; що гірше, якби проголошений в світі 2016 рік **милосердя** не пройшов мимо нас, а з ним й ми – **мимо осердя** цивілізації!

У цьому контексті серед головних завдань цього блоку бачаться наступні:

– збереження **національної ідентичності** (тотожності, автентичності) корінного титульного українського народу від навмисної асиміляції;

– інтенсифікація духовного і національного його **ковітального відродження**, де пріоритетом має стати збереження **українськості** як соборної ознаки національної ідентичності, що вирізняє українців в окреме самобутнє утворення, яке має домінуючі ознаки нації: власну землю, питому мову, відрубну культуру та своє, лише йому притаманне світобачення, яке у глобальному вимірі – гідне поваги серед світової мозаїки культур;

– виконання заповіді власного Національного Державного Гімну – «запануємо в своїй сторонці», зберігши свою **тотожність**, державну **суб'єктність** і національну **гідність** для себе і світу.

Отже, на передній план висувається проблема **захисту Української України** в умовах, коли російську зі зброєю будує «старший брат» разом з найманцями-сепаратистами в так званих регіональних республіках. Коли росіяни наступають на національну ідею, буття українців на своїй землі, пора, аби вижити, артикулювати українськість вдома, українство в світі, україністику в науці та навчити, урешті, уряд проводити не проукраїнську, а **українську політику**. При смертельній загрозі нашій ідентичності частіше вдумуватися в гасла поляків початку 60-тих минулого сторіччя: «Зробимо Польщу Польщею!» чи сталий принцип американців – Люби Америку, або забирайся геть! Навчання українців не лише патріотичної любові, спільнотної згуртованості, а й бути українцями не буковинськими, чи галицькими (за Франком), додаю – не донецькими чи харківськими, а соборними, радіти кожному успіху України і відчувати її болі. Без дискримінації розуміти наявне розмаїття культур, діалектів, регіональних особливостей як джерел розвитку загальнонаціонального мовного багатства, а не спекулятивних приводів Росії «захистити» закарпатських русинів чи лемків як «окремих народів». Водночас, сильно зросійщені регіони України, зловмисно і цілеспрямовано завезені національні меншини, використати для пропаганди будови в Україні псевдокраїни Новоросії. Тобто далі розпалювати ненависть, протиставляючи, ділять громадян на сорти: «східняків» і «западенцев»; тих, що не працюють, і тих, «что порожняк» не гонять, а «всех» кормлять (хоча вийшло все навпаки – Україна має відбудувати Донбас); урешті, «інших» – чужих, злих українців-націоналістів і «наших», добрих – хоча імперсько-загарбницьких.

Насправді патріоти України не діляться, нікого не виганяють і не анексують чужі землі; не фетишизують моду мультикультурності та не на своїх землях не творять Нову Україну. Вони вдома формують прийнятне толерантне поняття – громадянська (політична) нація. Вони у своїй оселі та громаді, на обітованій землі будують громадянське суспільство і толерантну державну **ідеологію**, в якій етнічність ніколи апріорі не визначала українськість. Їм нікуди і не треба виїжджати. Євромайдан довів: їхні цінності (відповідальна свобода, партнерська праця з вільним світом, демократія, повага людини і нації) – європейські. А Європа і європейськість – їхній **природний стан**;

героїзм на Євромайдані, в АТО свідчить про їх пасіонарність та готовність вмирати за національну ідею. Однак, не їх вина, що агресія шовіністичних великоросів змусила проливати кров не лише за свою прадідівську землю, а і збереження національної ідентичності, за інформаційний простір, за мову, традиції, реформи, врешті, за європейські цінності, до яких благополучний світ звик, як до повітря, і не бачить сенсу вмирати. Тут Україна понад Європою і поперед неї. Ба більше, українцям доля витягнула жеребок: у 3-му тисячолітті прорватися з імперського ізоляціонізму на світові простори, аби, нарешті, відвоювати право своєї суб'єктності – **бути українцями**, а не малоросами-найманцями в провінційних регіонально-обласних псевдореспубліках, скроєних неофюрером за російськими ідеологічними лекалами, форми і зміст яких почасти були започатковані ще в часи Івана Грозного.

Гідна людини, нації і цивілізованого людства як складова УНІ робить досягнення **європейських стандартів** життя основною **метою** її реалізації. Цей сенс стає маяком на дорожній мапі досягнення рівня людського розвитку, передбачає створення належних соціально-економічних, екологічних умов окремій особистості шляхом не лише піднесення матеріального добробуту, європейських стандартів життя (до яких нація поки що не «дотягує»), але і духовних, ментальних можливостей самореалізації, спілкування, освіти, науки, національно-творчого середовища, яке поза «рамами нації», за Франком, поза національною ідеологією ні створити, ні зберегти – неможливо. Все, що твориться поза рамками нації – фарисейство або намагання дистанціюватися від своєї нації, її свободи. Складові високої ідеї нації, ослабленої імперським етно-інтелектогеноцидом, повинні нести не лише всі компоненти ковітального розвитку для досягнення європейських стандартів життя, а й мати певні пріоритети для свого духовно-культурного, національного відродження через соціогуманістичне ставлення до потоптаної нації, червонокнижний захист її мови, культури, інформаційного простору, гуманно допомогти усунути антиукраїнську імперську семіотику, телепропаганду тощо. Ми не станемо вільними без **очищення** нашого інформаційного простору від постімперської російської брехні, зомбування і совдепії, з одного боку. З іншого, – маємо твердо усвідомити, що не може бути **вільною людини** допоки **підневільною є її нація**. Не однією своєю долею живе людина. Вона буде дім для своєї родини, нації, але ця її «рідна хата» не може в 3-ому тисячолітті будуватися на фундаменті теорій чучхе чи «руського мира», ігноруючи підмурівок досягнень **цивілізованого** людства.

Революція Гідності задекларувала розбудову Нової України, де гідність, свобода людини та нації; їхні цінності не будуть відірвані від європейських і загальнолюдських. Новітні месиджі сповідує значна частка народу, яка стала на захист своє Батьківщини, готова створити справді адекватні суспільні інститути, спроможні модернізувати економіку, провести в життя програми розвитку держави, соціально-економічні, правові та інші реформи. Отож, в Стратегії «Україна-2020» не могла не відбитися рефлексія: «громадяни України довели і

продовжуватимуть у надтяжких умовах щоденно доводити, що саме **гідність** (підкреслено нами – С.В.) є базовою складовою характеру Українського народу» [2, с.1]. Щодо основних завдань блоку «Гідність», то Стратегія навіть містить дорожню карту Уряду реалізації 62 реформ в економіці, банківській і фінансовій справі, освіті, медицині, обороноспроможності і т. д. У цьому контексті УНІ покликана не лише допомогти виділити першочерговість їх проведення, підтримати Уряд, водночас акцентуючи, що для того політична воля, знання, внутрішня національна програма дій – це якості, це цінності, які повинні бути йому притаманні, але й показати, що багато з обіцяного не виконано.

Уряд України не може не розуміти, що процеси глобалізації, ренаціоналізації та регіоналізації, які паралельно і динамічно відбуваються в сучасному світі, перманентно формують великі інтеграційні економічні новоутворення, політичні союзи і військові блоки. Метою таких міждержавних мегаутворень є підтримання певного світового порядку, розв'язання проблем колективної оборони, системний захист зовнішніх національних інтересів і внутрішніх ринків, конкурентоспроможності людського капіталу, синергізму в системі соціально-економічного, духовно-інтелектуального розвитку, збереження етнічної, мовно-культурної, релігійної, промислової та іншої ідентичності. Природно, що до таких глобальних прогресивних утворень мірою своїх спроможностей і світоглядних орієнтацій прагнуть країни, що вибороли державний суверенітет, вибрали свій шлях сталого розвитку та генерування власного досвіду. Це стосується і України, яка всупереч багатовіковому уярмленню здобула державність, однак, аби протистояти сучасним викликам, щобільше розбудувати успішну національну державу в умовах війни, має чинник власної безпеки вивести поза зону постійних ризиків.

У цьому плані вона зобов'язана не втратити, а в перспективі щораз більше нарощувати **темпи** середовищеспроможності свого національного і духовного відродження, чітко визначити **вектор** підвищення конкурентоспроможності в освітньому, фахово-знанцевому, науково-технологічному, інформаційно-інноваційному та інших якісних **ціннісних** (аксіологічних) сутностях суспільного прогресу. Це архіважливо, щоб на рівнопартнерських засадах увійти в систему міжнародного розподілу праці не в статусі постачальника дешевої робочої сили чи сировинних ресурсів, а креативного **інноваційного** суб'єкта. Для цього політика розвитку, передовсім суспільного, людського, у т. ч. духовно-інтелектуального потенціалу, національної і регіональної економіки, її структуризації має ґрунтуватися як на загальнолюдських людиноцентричних і націоцентричних **цінностях**, так і на **максимах модернізації** національної економіки, орієнтир якої – значна питома вага **експорту** виробленої високотехнологічної продукції, підвищення **добробуту** людини та реалізація складових одвічної української національної ідеї як **стратегем** (програм дій) **розвитку** модерної країни, підвищення її **потуги, синергії і суб'єктності** [1]. Отже, якщо складові УНІ – це **стратегеми**, невід'ємні від коротко-, середньо- і довготривалих планів розбудови України,

то **максими** – це фундаментальні **принципи** її розбудови як дороговкази спільного **руху** громад, регіонів, спільноти й уряду в європейському цивілізованому напрямі та готовність захищати свій вибір. Тобто руху до бінарного соціогуманістичного захисту і людини, і нації; до гармонії загальнолюдських, європейських і українських **цінностей**, яким не властиве насильне домінування євразійсько-тоталітарного «русского міра» як шовіністичної ідеології загарбань чужих земель, культур, майна, активів тощо.

Сьогоднішні реалії чітко засвідчують, що реалізація УНІ – це не лише здобуття власної держави, а й її активний **інноваційний розвиток** разом зі **збереженням і захистом своєї ідентичності**. Щобільше, розвиток у ворожому оточенні, де незалежність України важко утримати людьми залежними від бідності, корупції, злочинства, девіальної поведінки непатріотичних еліт, байдужих до збереження ідентичності свого народу, нагромадження національного капіталу і зорієнтованих переважно на офшори. Отже, втілення УНІ нині – це **боротьба** на два фронти: не лише з бідністю суспільного загалу, а з вивозом багатими своїх статків, нечесно зароблених на подальшому зубожінні народу, обдуреного монопольними домовленостями олігархів, корупції тощо. Це і **протистояння** тиску ззовні: асиміляційному фактору, антиукраїнським «дезам» постімперського шовіністичного середовища в інформаційному просторі українців; наслідкам багатовікового їх зодноріднення, насильної «інтеграції» до складу Російської імперії; нищенню українськості, самобутності, генофонду нації та недопущенню її на світові ринки як повноправного національного **суб'єкта** міжнародних відносин і продуцента високоякісних наукомістких товарів.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Для реалізації Стратегії «Україна-2020», підвищення ефективності неефективної національної економіки, насамперед, слід активніше мобілізувати низку **неекономічних** факторів (соціальні цінності, довіру людей до уряду, суду, банків, міліції тощо, їх знання, мотиви, добродійність, чесність), потрібні стаєри-державотворці, а не бігуни на короткі виборчі дистанції, популісти та корупціонери; потрібні керівники-мислителі, що бачать націю в триєдиному Шевченковому вимірі: минуле, сучасне і ще ненароджене майбутнє. Керівник, що не є подвижником УНІ, – не будівничий українського Ідеалу. Належить опрацювати довгострокову **ідеологію духовно-інтелектуального супроводу державотворення в Україні** за умов нових потенційних викликів, загроз і **безпекових ризиків**; зробити складові УНІ **стратегемами** не лише на 20 років, а і на довшу перспективу. Головне, вже зараз в Стратегії «Україна 2020» надолужити **довготривалу** відсутність чіткої **ідеологічної** концепції держави, стратегії патріотичного виховання в національному, геополітичному і загальнолюдському контекстах.

Стратегізація складових УНІ дозволить розробляти конкретні урядові програми, дерево цілей та алгоритм їх впровадження, систему забезпечення ресурсами, проведення необхідних реформ, прийняття відповідних законів та

ідеологічних концептів. Адже сподіватися, як колись, на панацею регіоналізації, а тепер на децентралізації треба з позиції соборності країни і нацбезпеки її державотворення. Регіональних лідерів ніколи не вистачало на серйозний розгляд стратегії державотворення в Україні, на панукраїнські проекти безпеки по всьому **периметру** пограниччя. А пограниччя виявилось в оцінюванні агресії Росії проти України, на жаль, строкатим, особливо дивують керівники деяких держав ЄС щодо прийняття економічних санкцій проти Росії. Вони стали інструментом у випробуванні ЄС на міцність.

Це зайвий раз свідчить, що УНІ має розглядатися комплексно як у всеукраїнському, так і в загальносвітовому контекстах, насамперед, в плані безпеки територій, захисту цінностей, регіонального розмаїття інтелектуальних активів. Не можна ігнорувати неекономічні чинники у сьогodнішніх умовах неефективної держави, відсутності недовіри як соціального капіталу [7]. Саме цей капітал здатен підвищити ефективність держави так само, як неформальні (громадські) інституції, волонтерські рухи, яким народ нині довіряє, рятують Україну на її східному фронті. Словоблуддя щодо буцімто потреб федералізації України, почути Донбас – це від лукавого. Слухати треба усю Україну в ексклюзивно українській тотожності! Прийняття України на 70-ій Генеральній асамблеї ООН непостійним членом Ради Безпеки може цьому сприяти, якщо навчатимемося аксіології УНІ, її базовим складовим. Це не легко, адже, на жаль, досвід духовно-інтелектуальної, інформаційної боротьби з комунізмом не навчив ні Україну, ні світ протистояти «руському міру» як неореваншизму, тобто сучасному рашизму. Всі «Голоси...» демократичних країн для цього не працюють, зате пропагандистська фальш, «дези» «Russia today» потужно і ефективно гальмують здоровий глузд землян.

У ХХІ сторіччі вага інформаційного впливу буцімто вже є зрозумілою: будь-які міжнародні союзи повинні насамперед утворюватися на основі духовно-культурних, освіто-інтелектуальних, морально-етичних національних **цінностей**, що збагачують і збагачуються самі загальнолюдськими здобутками, а не асимілюють самодостатні народи і народності. Голоси сильних світу сього не можуть робити безголосими ними ж ослаблені народи. Тому розглядаймо світову політику, українську регіональну та національну економіку в системі **національної безпеки**, захисту **українськості**, гарантування умов для **бінарного розвитку і людини, і нації** серед світового розмаїття культур, мов, економік тощо. Надання **нової якості** складовим УНІ як стратегем розвитку України дозволить задіяти не лише згаданий механізм рекультрегіоналізації тимчасово окупованої ворогом нашої землі, а і запозичити з практики ЄС низку інших **принципи** партнерства – конвергенції, субсидіарності, компліментарності тощо [8]. В умовах асиміляційного чинника, постімперських дій т. з. радянської людини, її використання агресором в інформаційній і гарячій війні не обійтись без комплексного врахування **людино - націоцентричних** цінностей, тобто без нової **соціогуманістичної** концепції захисту людини і нації [4].

Все це вимагає **міждисциплінарних** досліджень ідеології державотворення в Україні, копіткої роботи центрального уряду разом з опозицією, якого кольору вона не була б. Над сучасною візією націо-державотворення мають працювати економісти, політологи, націологи, етнологи, юристи, соціологи, соціальні психологи – теоретики і практики, урядовці і громадськість, історики економічної, політичної і філософської думки. Їхнє завдання довести суспільному загалу, по-перше, загальноукраїнське розуміння УНІ як наріжного каменя і цементуючого чинника у соціогуманістичному фундаменті побудови Нової України. По-друге, адаптувати тезу, що УНІ має виступати, як мінімум, у триєдиному європейському форматі – **етнічному, національному і цивілізаційному**. Цей формат, своєю чергою, слід широко імплементуватися, щоб бути глибоко усвідомленим на суспільному, груповому та особистісному рівнях. Формат «три складові на три рівні» – основа **концепту** системи ідеологічного забезпечення державотворення українського народу, виповнення його євроінтеграційних устремлінь та досягнення **національної безпеки** України для нас, живих, а, головно, – ще нерождених.

І, по-третє, якщо характеристикам СУГ надати статусу наскрізних пріоритетів національної економіки та домінант регіональної політики, то УНІ набуде не тільки концентрованого виразу загальнонаціональних інтересів, патріотичних імперативів і почуттів українців, а й трансформується в стратегеми – державні програми консолідації дій нації щодо пріоритетного використання **інтелектуально-інноваційних** чинників творення модерної спільноти. Цій спільноті будуть притаманні високі знання, культура, досягнення науки, найвищий уклад економіки, пов'язаний з інформаційними та нанотехнологіями, з належною мобільністю людей. Розуміємо мобільність не лише як п'яту свободу (поряд з капіталом, товаром, робочою силою і послугами) руху знань між державами, а й як швидкість (динаміку, безперервність, темпи) передачі традиційних, генерування і впровадження нових знань всередині країни для розвитку ідентичності нації, тягlosti її розвитку, тобто як вже згадувану **духовно-інформаційну** мобільність і людини, і нації. У системі складових СУГ пропонується розглядати низку інших чинників (якість метропольності міст, згуртованість громад, керованість країною, децентралізація влади, прорив на міжнародні ринки, митропольність церков, їх єдність і екуменістичність), які впливають на реалізацію УНІ як інтегрально-світоглядний фактор розвитку соціуму.

З огляду на це, додатково виокремлюємо сегментні національні ідеї як частини Великої стратегічної ідеї, точніше як **тактичний її робочий інструментарій**. Таке, приміром, гасло, як «**Знання, інформація і рух (чин, дія)**» означає, що в доданій вартості вітчизняної продукції мають переважати інноваційно-інформаційні, наукомісткі компоненти; обов'язково розвивати таку новітню галузь як інформаційно-комунікаційні технології. Це, своєю чергою, підтверджує стратегічну важливість чотирьох «і» для розвитку країни:

інформація, інтелект, інновації, інвестиції. Для цього слід вибудовувати національний закінчений науково-інноваційний цикл: від ідеї до її реалізації. Власне, Мала ідея за умов глобалізації спрямовує продуцентів лідерської (інсайдерської) інтелектуальної власності, творчу енергію наукової молоді на: інтенсивне використання нових знань, досягнень науки, інтелектуально-інноваційних чинників створення модерної національної держави, економіки знань, її нових укладів, збільшення інвестицій у розвиток людини, культури та інтелектуального капіталу; побудову інформаційного, громадянського й правового суспільства, збереження генофонду українського народу, тягlosti його розвитку в плані безперервного досягнення високої освіченості, креативності, духовності та моралі; зрештою, пізнання навколишнього світу, зменшення його ентропії та небезпек – внутрішніх і зовнішніх. Коли корінна нація зловмисно ослаблена етно-лінгво-інтелектоцидом, асиміляційною багатовіковою імперсько-загарбницькою політикою, а нині донищується гібридною і гарячою війнами, то залишати це явище **сталим**, працюючи лише «навздогін», а не на відрив і прорив на світові простори (ринки), не на підвищення самосвідомості, самоутвердження і самореалізацію нації, значить прирікати її на вічну **відсталість**; не на духовне відродження, тяглість розвитку, а на виродження як несамодостатньої та європейської тільки територіально.

Окрім щойно проаналізованого гасла інформаційного забезпечення і відповідних домінант розвитку, аксіологія державотворення актуалізує інші тактичні ідеї як робочі інструментарії втілення складових УНІ відповідно до викликів часу, проведення реформ, суспільних трансформацій, потреб безпеки. Їх може бути кілька. Нині в українському соціумі не тільки актуалізувалося гасло часів зародження в Західній Україні кооперативного руху: «Свій до свого по своє», «Наші гроші – в руки своїх», а і аксіологічно трансформувалися і набули нових інформаційних забарвлень і всеукраїнських масштабів низка новітніх – «Не купуймо, не дивімося російське!», «Все для фронту», «Слава Україні – Героям слава!», «Україна – єдина!», «Україна – понад усе», «Візьми і зроби!» тощо. Попри те, злочинно забувати «харківські триптихи» УНІ. Йдеться про алгоритм євроінтеграції від Хвильового – «Даєш інтелігенцію!», «Геть від Москви!» і «Даєш Європу!»; та ранг головних небезпек нашої державності від Юрія Шевельова – Москва, українська провінційність та кочубейство.

Отже, введення **націдеї** в стратегію (надання статусу стратегем) розбудови держави повинно робитися серйозно **по-державному, пожиттєво і заради життя** як насущно-домашнє завдання сучасних і прийдешніх поколінь, для яких воно має увійти своерідним **соціальним геномом спадковості** розвитку українства, врешті, стати їхнім **архетипом**. І новостворене Міністерство у справах інформаційної політики буде ефективним тоді, коли воно як суспільна структура сприятиме емерджентності дій (функцій) в системі виконання цих завдань. Його функції – це не лише розподіл квот теле-

радіочастот, а й **ідеологія** забезпечення творення національної держави, **якість** інформаційного контенту як для надання споживачам всередині країни, так і за її кордонами. Складові СУГ доцільно досліджувати в комплексі зі особливостями життя України «**на межі**», що зумовлює її **транзитність** в плані сучасних інтеграцій, медіаторства, тобто зростання цих феноменів за умов глобалізації та нагальною потребою зупинити подальший наступ агресора-сусіда на національні цінності.

Мається на увазі транзитність не тільки і не стільки як транспортно-просторову, прикордонну чи транснаціональну реальність, скільки соціально-психологічну, духовно-інтелектуальну, ментальну, ідеологічно-світоглядну. національно-патріотичну характеристику життєдіяльності українського народу на «стику» різних навколишніх культур, релігій, військових блоків, економічних і оборонно-політичних союзів, інноваційно-високотехнологічної та мобілізаційно-сировинної моделей розвитку економіки. Тобто мова про толерантне виживання на межі розмаїття звукових, інформаційних просторів, дій економічних і неекономічних чинників, де будь-який із названих і не названих їхньої множини може стати мультиплікатором суспільного розвитку України, якщо він буде діяти як доцентровий і соборний [9].

Отже, нам треба не лише підвищувати **імунітет** денаціоналізації, федералізації України окупантами, які далі претендують на наш національний простір, намагаються диктувати державний устрій, вектор інтеграції, опції впливу та ціннісні орієнтації. Нам потрібно негайно задіяти систему реанімації та адаптації покалічених війною, тобто захисту не тільки «дітей війни» Першої світової, а й путінської Росії. Нарешті, слід терміново опрацювати ідеологічні засади збереження власної ідентичності на «межі» не тільки різних просторів (інформаційних, культурно-релігійних, військово-політичних об'єднань тощо), а і безпеки свого буття-життя взагалі. Перед нами кардинально стоїть питання: бути чи не бути? **Оонівська** система захисту виявилася **неспроможною** захистити Україну від цинічно-злочинного агресора. Природна толеранція українців, зокрема їх добровільна відмова від атомної зброї зробили з них жертв і заложників агресора, що веде війну ідентичностей на знищення не «наших». Адже, росіяни, представляючи національну меншину, прагнуть насадити ідеологеми «русского мира» більшості корінного народу, продовжуючи війну, знищують генофонд титульної нації. Вихід з цієї ситуації бачиться у впровадженні світом нової соціогуманістичної парадигми бінарного захисту і людини, і нації [4,10]. Це ригористично вимагає від проводу України, по-перше, євроінтеграційних орієнтацій і справжніх реформ. По-друге, надання пріоритетності національним та загальнолюдським цінностям, адекватних світовим стандартам. По-третє, усвідомлення **стратегізації** складових УНІ та створення для їх реалізації належного простору (середовища) в рамках євроатлантичного правового і військового **колективного** захисту. За інших умов одній Україні захистити свою незалежність буде вкрай важко!

Адже Україна, **котра:** а) після несправедливого поділу її території переможцями Першої та Другої воєн, розпалювачі яких воювали на її території, змушуючи українців, що мріяли про свободу і власну державу, воювати по обидва боки фронтів та вмирати за чужі інтереси; б) у післявоєнний час першою із ослаблених окупантами, особливо в Другій світовій, які, наступаючи і відступаючи, двічі танками зрили її землю, була серед засновників ООН, сподіваючись на недопущення нового світового кровопролиття; в) здобувши, нарешті, свою Незалежність, зі зрозумінням поставилася до потреб повернення корінного кримськотатарського народу, злочинно депортованого імперією зла; г) володіючи після розпаду імперії зла третім в світі потенціалом ядерної зброї, добровільно від неї відмовилася, сподіваючись на безпеку, гарантовану підписами сильних світу сього – членів Ради Безпеки ООН. Ця країна нині переживає анексію Росією Криму, в чергове обманута, проливає кров, захищаючи від російських найманців свої континентальні землі на Сході. Щобільше, одна відстоює європейські цінності, а їй більше глибоко співчувають, аніж ефективно допомагають перемогти агресора.

Отже, досліджуючи роль суспільно-просторових центрів метро- і митрополійного впливу на процеси територіальної чи міжнародної інтеграції в контексті реалізації національної ідеї, треба твердо, нарешті, усвідомити і донести світові **аксіоматичний** факт: визначальна ідея російських імперій та її одержавленої церкви за своєю сутністю завжди була і фактично є нині – **антиідеєю** української нації. **Росія завжди воювала і воює нині проти УНІ.** Це аксіома! Захланний агресор захоплює не лише землі, а наступає на нашу тотожність, цінності, національну ідею і безпеку, не лише нашу, а й світу, однак, захисники АТО повною мірою не відчують Оонівського адекватного розуміння, що воюють вони проти Росії «за нашу і світову свободу» [11]. Нам, на відміну від Європи, не лише треба думати: а) як поєднати можливості великого міста-метрополіста з певною кількістю громад прилеглих територій, аби схилити їх до більшої самоорганізації, до нових форм метрополійного співробітництва; б) як скоординувати діяльність всіх учасників метрополійних товариств для підвищення місцевої згуртованості, урізноманітнення форм життєдіяльності, державно-приватного партнерства та кращого використання інноваційно-промислових, науково-освітніх, інших метропольних функцій великого міста.

З позиції підсилення ваги регіональних метрополій в панукраїнській, європейській та світовій метропольних мережах, Україні треба думати ширше і в кількох вимірах. По-перше, як **консолідувати націю**, аби вона дихала на повні груди, двома легенями. По-друге, як поєднати в процесі децентралізації **метропольність** великих міст (які на часто-густо на Сході сильно зросійщені) з **соборністю** країни заради захисту ідентичності титульної нації та розвитку культурного розмаїття інших народів, що живуть в інформаційному просторі України, і не тільки на територіях, прилеглих чи близьких до цих великих центрів. По-третє, як зберегти, не маргіналізуючи місцеві діалекти самобутніх

субетносів на окремих територіях, з **загальнонаціональною стратегією** духовно-інформаційного відродження **корінної** потолоченої нації, як захистити її простір для розбудови «рідної хати» після багатовікового поневолення, справедливо поєднавши функції префектів, метрополійний вплив великих міст і активність місцевого самоврядування територіальних громад.

I, по-четверте, як, урешті, за допомогою реформ вийти з великої тіні впливу агресивного сусіда, аби сильні світу цього, аналізуючи анексію Криму, злочини сепаратистів на сході України, яких морально і матеріально підтримує Росія, не задумувалися: допомагати Україні чи ні, зараховувати її далі чи ні до когорта сателітів Москви, об'єктів традиційного впливу росіян, чи Київ насправду – батько городів руських, якому «старший» (?) брат «допоміг» і «допомагає» далі втрачати свою метро-і митропольність. Аби ми, українці – сучасні і прийдешні, змогли вільно «запанувати у своїй сторонці» разом з вільним світовим співтовариством, прийняти свою конституцію, відродили власну мову, єдину українську Помісну церкву тощо. Аби знову не розтринькати свободу, подаровану народу Героями Небесної Сотні, бійцями АТО.

З огляду на це, Україна потребує нових **якісних** змін і трансформацій, стратегіями та максими яких ще належить разом креативно опрацювати і всенародно соціалізувати. Сенс цих змін насамперед вимагає глибокого розуміння і важкої праці щодо зміцнення консолідації країни і соборності нації як здатності разом творити нове, підвищувати добробут людей, вийти на світові ринки, захистити національні інтереси та суверенітет країни. Регіоналізація в Україні – це давно, підкинута ззовні міна прихованої федералізації, яка уможливорює спекулювати на чиннику децентралізації, розхитуючи цілісність, унітарність та соборність країни. Україна територіально не є гетерогенною, а регіональні відмінності зумовлені переважно багатовіковим нищенням її державності та автентичності. Якщо справді в центрі захисту людина, то пріоритетом для децентралізації стають не **регіони**, а **територіальні громади і людина** в площині україноцентричних (доцентрових) і загальнолюдських **цінностей, рухів і дій**. Пора зрозуміти, що без посилення ролі та об'єднання територіальних громад, консолідації нації, без піднесення патріотичності та самосвідомості, надання реформам соціогуманістичних засад, не досягнути ефекту синергійності від місцевого самоврядування, так потрібного для творення **національної держави, громадянської** (політичної) нації, збереження колориту **місцевого** природного середовища.

Все це вимагає нового підходу до поєднання не лише регулювання і дерегулювання національної економіки за умов війни (обмеження матеріальних ресурсів, фінансових активів, відсутність зовнішніх інвестицій, дезінформаційне покриття агресором певних територій, нищення ним соціальної інфраструктури тощо), а і оптимізації масштабних суспільних трансформацій, реформ влади, територіально-адміністративного устрою країни тощо. Адже за екстремальних умов суспільна трансформація, економічні зміни

можуть бути кардинально різнитися, тобто на макрорівні проводиться більш централізовано аж до економічної диктатури, а на мікрорівні, на рівні територіальних громад, без застосування державою механізмів дерегулювання та обмеження місцевого самоуправління [12]. Хоча не зовсім поділяємо рефлексію щодо диктатури, але годимося, що підхід до децентралізації влади має бути **диференційованим**. Щобільше, це не тільки не заважатиме артикуляції пріоритетних напрямів **регіональної та загальнонаціональної політики** щодо суспільних трансформацій, економічних змін, а і висуне на передній план **низку** конкретних вимог до важливих блоків процесів і факторів цих змін, які, на жаль, малодосліджені.

Навіть не повний їх аналіз уможливілює звернути увагу на раніше згадані упущення. Згрупувавши їх в блоки, відзначимо такі: **а)** завищені очікування результативності процесу **трансформації** (від лат. *transformatio* – перетворення, видозміна), який, шкода, традиційно і далі сприймається в Україні як стратегічно-урядовий, буцімто універсальний напрям проведення змін революційним і еволюційним шляхом соціально-економічного, національно-політичного та іншого розвитку суспільних систем для підвищення їхньої ефективності. Однак, за умов перехідної національної економіки, агресії сусіда йдеться про **складніше і якісно глибше** пересновування (перезавантаження) суспільних відносин та їх характеристик, тобто трансформацію зі зміною **сутності** систем для спрямування їх в загальноцивілізоване русло, прориву на світові простори і ринки. А для цього потрібна їх **транзиція** (від лат. *transitus* – перехід), що означає перехід від однієї **якості** системи до іншої, від радянської, скажімо, індустріальної через перехідну до постіндустріальної наукомісткої (інформаційної) економіки, від тоталітаризму управління до демократії, від т. з. радянської до національно свідомої, за І. Франком, цілої, себто **цілісної** людини. Транзиція спільноти виступає як **ціннісна** (аксіологічна) ознака інтеграції в цивілізований світ. Цей якісно вищий напрям змін поширюється не тільки на тверді (матеріальні, видимі) частини економічного **базису** суспільства (мінеральні, інтелектуальні та інші ресурси, фонди, активи тощо), а й на його невидимі надбудовні інститути, інституції та організації, соціально-психологічні, духовно-моральні, світоглядні цінності, свідомість і потреби, норми поведінки, орієнтації, суспільні правила гри тощо. Водночас, підкреслює потребу суспільного, урядового і наукового глибокого розуміння виконання цих фундаментальні домашніх завдань для подальшого успішного руху України по шляху цивілізаційного розвитку людства, особливо за обставин задекларованих реформ децентралізації, аби не допустити її проведення за ворожими лекалами;

б) недостатня увага **неекономічним чинникам** підвищення ефективності розбудови національної держави та її економіки при виконанні домашніх завдань, необхідних для повноправного її вступу в європейські інституційні економічні та безпекові структури, які належить виконати кожному і Україні назагал. Серед них такі вагомні, як-то: підняття ролі і значення внутрішньо-

вітчизняного інвестора, соціального капіталу як довіри соціуму до владних інституцій, банків, судів тощо; наявність політичної волі високих очільників держави щодо проведення реформ, викорінення корупції, злочинства, користування офшор та інших форм девіальної поведінки. Поглиблює потребу розуміння зростаючої багатопланової ролі цих факторів у: підвищенні національної безпеки, утвердженні правди в суспільній свідомості, відродженні національних інформаційних і економічних просторів, виборі вектора ефективної євроінтеграції та її колективного захисту, верифікації форм соціальної активності територіальних громад, піднесенні морально-психологічних характеристик, духовно-культурних цінностей суспільного загалу та правлячих еліт, їх патріотичності, пасіонарної готовності захищати незалежність держави, права і свободи нації та людини, працювати задля виховання спільного погляду на історію і бачення майбутньої єдиної держави Україна, національної її ідеї як стратегіми розвитку нації;

в) недостатність належної зацікавленості **громадськими формами** управління державою, **волонтерськими** рухами в різних сферах суспільної діяльності, які можна було б поширити на інші сфери, аби змінити світогляд громадян, їхні цінності, довіру і розуміння того, що війна з Росією – це війна ідентичностей, за буття чи небуття українців. З припиненням воєнних дій на Донбасі наступ Росії на українство не закінчиться. У цьому протистоянні національна свідомість, єдине розуміння історії і бачення в перспективі спільної держави – важливі чинники творення нової України, транзиції **цінностей** людини, громади і нації, удосконаленням **наявного** стану всієї спільноти на – продуктивніший, більш справедливий, демократичний, органічний і цивілізовано-інтеграційний, потрібний для розбудови громадянського суспільства і свідомої, інформаційної мобільної, як її називають, – оцифрованої людини;

г) брак концентрації зусиль на залучення **духовно-моральних імперативних** чинників суспільних трансформацій шляхом підсилення **аксіології** євроінтеграційних процесів та підвищення ефекту **емерджентності** як каналу якісного приведення структур відповідно до їхніх функцій в системі національної та світової безпеки, зокрема такої ООНівської безпекової структури, як Рада Безпеки. Україна мусить нині спрямовувати увагу світу на **оптимізацію** складної сукупності взаємопов'язаних соціально-економічних, науково-технологічних, соціально-психологічних, інституційних, геополітичних, екологічних, оборонних та інших компонентів національних систем, на соціогуманізацію їх трансформаційних і національно-відтворювальних процесів. Як непостійний член РБ, вона зобов'язана зосередитися на гармонізації і збалансуванні потреб людини, громади, регіону, держави та міжнародних утворень в контексті спільного вирішення зі світовою громадськістю тактичних і стратегічних **екзистенційних** завдань **нації**, на праві вибору нею **власного** шляху до вершин цивілізаційного розвитку як загальнолюдського надбання.

Навіть обмежившись проаналізованим вище, яке заслуговує окремого дослідження, але і його достатньо, аби резюмувати, що формат будь-яких суспільних трансформацій, модернізації економіки підприємств, окремих регіонів, підвищення ролі територіальних громад не має виходити поза рамки широкого вивчення **соціогуманістичних** пріоритетів держави в системі стратегічних досліджень всеукраїнських проблем, проектів і реформ. Зокрема, пов'язаних з соціалізацією Європейської Хартії місцевого самоврядування, тобто з децентралізацією «по горизонталі» на рівні територіальних громад, підвищення їх згуртованості, синергії та темпів євроінтеграції. Однак, не з децентралізацією «вертикалі» управління Україною, де бюджетна, фіскальна чи інша фінансова децентралізація може стати небезпечною для оборонного бюджету держави, її прогресу, верифікації національної ідеї. Це особливо небезпечно за умов розгляду централізації як панацеї реформування країни, бо насправді – це початок федералізації та «одонеччування» України, здавна підтримуваних РФ. Гібридна війна на Донбасі – це криваво засвідчує.

Таким чином, належить донести світові сенси УНІ, хоча б частково показати їхню специфічність: яке значення мають для України, скажімо, націоцентричні, а не тільки європейські, віками напрацьовані, людиноцентричні **цінності**; що таке вартості «радянської людини» і як ними та її психологією маніпулюють неореваншисти задля реалізації російських проектів **федералізації** України. Федеральній Землі є, приміром, у Німеччині, але німці не знають, що таке Партія Земель, яка «оббаварює» усю країну з метою збільшення відцентрових сил для розшматування цілісності ФРН, знищення її соборності і незалежності. У них навіть комуністична партія є німецькою, а не московською колоніальною філією. Світ має усвідомити українську **гірку правду**: ми постколоніальна, економічно пограбована і національно понижена країна, на неправдивий і зацікавлений показ якої у викривленому дзеркалі Росія щоденно і ношно затрачує колосальні ресурси. Природно, що хибно представлене традиційно-потужною пропагандою, Захід міряє своїми високими стандартами розвинених багатих країн без права на **соціогуманістичний захист** людини та її нації **в перехідний період**.

Це все не тільки загострює питання децентралізації і реформування держано-територіального устрою, а і показує, що проблема УНІ не вписується в **прокрустове ложе** європейського **розуміння** національних ідей низки країн, які щойно вибрали євроінтеграцію як шлях вільного розвитку, і тими європейськими демократіями, які **давно розв'язали** та **забули** цю проблему. Для подолання цього бар'єра непорозуміння навіть замало морального звернення німецького бізнесмена і публіциста Фріца Ерліха, яке було перекладено багатьма мовами світу. «Уявіть собі, що терористи здійснюють напади не на одне місто, а на сотні міст. Уявіть собі, що їх не десятки, а тисячі..., що у них не лише автомати Калашнікова, але й танки і ракети..., вони розташовують бойові кораблі в наших портах..., стріляють у нас із заповнених людьми будівель, шкіл, лікарень, дитячих садків..., заявляють, що нашого народу

взагалі не існує, а наша земля це їхня земля. І уявіть собі, що весь світ цьому вірить... Уявіть собі, що ці терористи мають право вето в Раді Безпеки ООН... Ось тепер ви уявляєте, як страждають українці» [13].

Проте, на жаль, страждання українців набагато ще дошкульніші та глибші. Україні і в XXI ст. **життєво** потрібні **ціла система фронтів** захисту – мовно-інформаційний, духовно-інтелектуальний, соціально-економічний, фінансовий, військовий тощо. Але, головно, потрібен новий вимір соціогуманістичного ставлення до неї як держави, що переживає надважкий перехідний період національного і духовного відродження. У час динамічного виникнення нових укладів постінформаційної економіки сусіду-агресору, що уявив себе сильним світу цього, легко законсервувати її колоніальний стан, не давши змоги ні людині, ні її нації користуватися досягненнями людства. Соціогуманістична концепція потрібна, аби не бути у сусідів «тяглом в поїздах їх бистроїздних», аби нас не спіткали не тільки неповернення матеріальних, фінансових ресурсів, а точка **неповернення** до своєї прадавніх цивілізованих витоків та історія не залишила навечно на маргінесі, як це відбулося з мексиканськими інками, американськими індіанцями чи сибірськими евенками, аби наша мова не збільшила щорічні численні мертві, що навечно кануть в Лету. За цих умов гніт Москви, якщо його не усунути, то ні захисний «вал Яценюка», ні територіальна децентралізація влади не урятують Україну від постімперських інформаційних «дез» зросійщення, які досягають капілярного рівня. Злочинно-легковажна ліберальність українців, їхня природна толерантність, наївна простодушність сприйняття фальші «старшобратства», різні імперські шляхи розмиття національної ідентичності (розстріли еліт, заборона української мови, завезення неукраїнського етносу і висилка корінного народу до Сибіру тощо) впродовж віків жорстоко служили методами деукраїзації.

У нашій історії надання Магдебурзького права містам ніколи не означало децентралізацію, а радше – підсилення місцевого самоуправління українства в світовому розмаїтті. Саме ця специфіка спричинила почасти форс-мажорні обставини, в яких, на жаль, опинилася Україна та її нація. Нам потрібна децентралізація, аби не допустити регіоналізації як передумови федералізації, розчленування України, її російсько-імперського цілеспрямованого «декомпозицювання», ослаблення і загарбання. З нинішніх державотворчих позицій укріплення нашої соборності та самостійності доцільним є строге табу принаймні на три «Д»: денационалізація українців, десоборнізація їхньої країни і децентралізація управління нею. Тут за нас попрацював і «працює» далі «брат», тому на українців чекає важка праця щодо не вперше згадуваної нами **політики рекультрегіоналізації** та національного відродження потолочених соціумів і територій.

Більше десяти років тому, вказуючи на нагальність потреби рекультрегіоналізації як процесу «не тільки застосування реверсного режиму щодо припинення розчленування України на окремі частини для наступної їх

асиміляції, а й суспільної рекультивації національно потолочених соціумів і територій, а відтак відновленням їхньої споконвічної українськості та націоцентричності в освітньому, мовному, мас-медійному, культурологічному, релігійному та іншому соціогуманістичному аспектах. Рекультурегіоналізація – це процес зі знаком «плюс» щодо ренесансу соціальних домінант українськості для зменшення культурної, мовно-інформаційної та іншої привнесеної полярності між Сходом і Заходом України, яку зловмисно використовують антиукраїністи в політичних іграх та проектах регіоналізації, федералізації чи сепаратизму» [14, с. 135]. Тоді це виглядало, шкода, голосом волаючого в пустелі, як дискримінація російськомовних.

Сьогодні це не лише асоціюється з поверненням тимчасово окупованих територій, а, головню, з реабілітацією полонених, вимушених біженців, понівечених людських не одних душ, культур, мов, а тисячі пораних тіл, зруйнованих осель, шкіл, лікарень. Соціально-економічні наслідки збройної агресії Росії щодо анексії Криму, воєнних дій на Донбасі завдали колосальних ресурсних втрат промисловості, енергетиці, сільському господарству, житлово-комунальному комплексу, транспорту тощо [15]. Попри те, цинічна анексія Криму фактично завдає кримськотатарського народу другого геноцидного удару, після якого може їх спіткати точка неповернення, а в Донбасі проливається кров безвинних українців. Ці втрати – не вернути! Невже тільки гібридна війна, волонтерські рухи, підвищення ролі функцій місцевого самоуправління, введення нового загальноукраїнського інституту префектів, зростання їх державотворчих функцій в налагодженні системи духовно-інтелектуального забезпечення – змусять глибше проникнутися через децентралізацію в складові УНІ як стратегеми досягнення соборності і незалежності країни, європейських стандартів мирного життя? Час покаже, але гаяти ним, нехтувати кров'ю Небесної Сотні та Героїв АТО, значить – далі не лише чинити злочин, а й закривати очі на збільшення російської мови в інформаційному просторі України, особливо в її західних регіонах, розпалювати Третю світову.

Україна, на жаль, не має, на відміну від Заходу, традицій ні призначення, ні безпосереднього досвіду роботи **префектів**, особливо, коли йдеться про них не як «смотрящих» президента-диктатора, а як ефективний національний механізм глибокого **проникнення і закорінення УНІ**. Префекти в системі органів виконавчої влади за реформаторським задумом забезпечують державну політику з питань територіальної організації влади. Як виглядає, аби зайняти ці вільні посади недостатньо закінчення Інституту управління при Президентіві України. Замало формально відповідати і вимогам Закону України «Про префектів» (проект якого, до речі, ще не прийнятий ВР); щобільше, недопустимо огульно пересаджувати на вакантні посади префектів колишніх голів ОДА, районів тощо. Цей процес має стати справжнім **перезавантаженням** влади в рамках легітимізованих складових УНІ в системі стратегем розвитку, а призначені префекти мають бути далекоглядними державотворчими мужами, сучасними

подвижниками національної ідеї, її моральними авторитетами і першопрохідцями втілення в практику. Вочевидь, що вони діятимуть відповідно до проекту Закону на засадах верховенства права, відкритості, законності, політичної неупередженості, підконтрольності тощо.

Однак, для ефективного забезпечення позитивних результатів роботи при обмежених витратах ресурсів і часу вони мають володіти не лише належним, передбаченим проектом Закону «Про префектів», потенціалом знань, а й реальним економічним, духовно-інтелектуальним та ідеологічним інструментарієм стимулювання соборності нації, колективної згуртованості її територіальних громад. У цьому контексті доцільно в умовах гібридної війни заснувати Фонд стимулювання соборності, розпоряджуватися яким, окрім представників громад, мали б і префекти. Адже, цей Фонд, на наш погляд, повинен мотивувати виконання не лише, на жаль, не прописану проектом соціальну, конвергенційну (вирівнювальну), фінансову чи іншу функцію, а і мовно-інформаційну, соціально-психологічну, політично-ідеологічну, декомунізаційну щодо середовища субнаціонального рівня (регіону, департаменту, територіальної громади). Водночас, на префектів доцільно покласти функцію дерадянзації «советского человека» як залишкового постколоніального раритету, яким ззовні і всередині країни криваво далі маніпулюють і спекулюють антиукраїнські сили при вступі держави в ЄС, НАТО та інші європейські структури

Соціальному інституту префектів під силу довготривала рекультрегіоналізація національного інформаційного простору задля спільного розуміння нашого минулого, формування історичної пам'яті про нього, особливо у молоді. Потрібні надзвичайні трудові зусилля всієї спільноти в ім'я побудови спільного майбутнього держави Україна, втілення її соборності та інших аксіологічних домінант загальноукраїнської Ідеї. Логічно, аби у воєнних умовах проведення децентралізації, префекти більше організовували свою роботу в рамках стратегем України, а територіальні громади – в рамках Перспективних планів свого розвитку. Попри те, це не має жодним чином завадити гармонізації їхньої співпраці, навпаки, надолужить прогалину і уможливить знайти ту інтелектуально-управлінську золоту середину між словами М. Грушевського: біда України в тому, що нею керують ті, кому вона не потрібна, з одного боку. І з іншого, – між перефразованим нами висловом Президента США Дж. Кеннеді: не питайте в України, що вона зробила для вас, вашої територіальної громади, а питайте, що для неї зробили ми всі разом і я особно. Що ще тихою працею, без голосних популістсько-безвідповідальних обіцянок, можемо зробити?!

Отже, проблеми удосконалення регіональної структурної політики не виносьмо за дужки макроекономічної політики України, її суспільних загальнонаціональних трансформацій, безпекових систем, глобальних чи інтеграційних викликів, особливо розбудови національної держави. Таку гармонію повинна забезпечити **децентралізація** влади та надання більшої

самоврядності територіальним громадам, **поєднання** підвищеної державотворчої вагомості їхньої роботи, для чого, власне, і покликана реформа адміністративно-територіального устрою та введення суспільного інституту префектів. Розглядаймо це комплексно в широких рамках соціогуманістичного **захисту** народів і народностей, в статусах їхніх **перехідних** економік, не оминаючи **низові** структури, сучасні тренди децентралізації та потреби субсидіарності людини, громади, нації, водночас загальнолюдські цінності цивілізованого розвитку світу, регіональної метропольності, метропольні функції великих міст, окремих регіонів тощо. Очевидно, це вимагатиме проведення подальших досліджень аксіології соборності, українськості та інших характеристик сучасної УНІ, притаманних людині як основи синергійності нації, захисту її ідентичності та самодостатності в умовах нових викликів державній цілісності України.

Список використаних джерел

1. Конституція України. (Прийнята 28.06.1996 р. ,№ 254к/96-ВР) // Голос України. – 1996. – 13 липня.
2. Стратегія сталого розвитку «Україна – 2020». Указ Президента України №5/2015 – Про стратегію сталого розвитку «Україна-2020». / Офіційне інтернет-представництво Президента України.
3. Іван Белебеха. Нація і Націоналізм: Від націоналізму до національної ідеї. / І. О. Белебеха. – Харків: ФОП. – 2014. –240 с.
4. Степан Вовканич. Соціогуманістичні засади ідеології духовно-інтелектуального забезпечення державотворення в Україні, або Імперативи (р)еволуційних трансформацій гуманітарної політики в умовах загроз буттю українськості. /С.Й. Вовканич. Препр. наук. доп. – Львів: ІРД НАН України, – 2014. – 38 с.
5. Геєць В.М. Стратегічні виклики ХХІ століття суспільству та економіці України: в 3 т. / В.М. Геєць. – К. : Фелікс, 2007.
6. Європейські цінності – <https://ru.wikipedia.org>
7. Пасхавер О. «Коли держава неефективна, економіка залежить від неекономічних факторів» / Олександр Пасхавер // День. –2013.–№ 120-21 (4003-4004).– С. 2.
8. Субетто А.И. Ценности в системе общественного интеллекта. «Ценносная война и защита ценностей самоидентификации российской цивилизации / А.И. Субетто. – Харків: Социальная экономика, 2010. – №3. –С. 93-96.
9. Українська Національна Ідея як духовно-інтелектуальний код соборності народу: етнічний, інтеграційний та цивілізаційний вектори. Матеріали круглого столу. За ред. професора В.С. Кравціва. Львів: ІРД НАН України, 2011, – 62 с.
10. Vovkanych Stepan, Can We Survive without the National Idea? Spring – Winter / Stepan Vovkanych // The Ukrainian Quarterly. – 2012. – № 3-4. – Р. 47-58.
11. Степан Вовканич. Національна і світова безпека новітньої доби: соціогуманістичний концепт. // С. Й. Вовканич. Народознавчі зошити. – Ін-т народознавства НАН України. – Львів, 2015. – № 4 (124). – С. 751-761.
12. Регулювання національної економіки в екстремальних умовах (в умовах війни) / І. Михасюк, В. Чаус. – Львів: Априорі, 2016. – 212 с.
13. Fritz Ehrlich – <https://www.facebook.com/fritz.ehrlich.7>.

14. Вовканич Степан, Риндзак Ольга. Активізація наукової діяльності молоді в системі інноваційного розвитку. / С. Й. Вовканич, О. Т. Риндзак. – Львів: ІРД НАН України, – 2006. – 186 с.
15. Донбас і Крим: ціна повернення: монографія /за заг. ред. В. П. Горбуліна, О. С. Власюка, Е. М. Лібанової, О. М. Лещенко. – К.: НІСД, 2015. – 474 с.

Степан Й. Вовканич

Аксіологія української ідеї: новітні виклики і загрози

Розглядаються питання зростання загроз державотворчим процесам, збереженню національної ідентичності та нові виклики суб'єктності України, її національній безпеці. У цьому контексті пропонується підвищити вагу та увагу до складових української національної ідеї (УНІ) шляхом уведення їх в ранг стратегем (програм дій) урядової Стратегії сталого розвитку «Україна 2020». Це уможливить в базових блоках складових УНІ виокремити не лише загальнонаціональні пріоритети соціально-економічного розвитку, а й враховувати регіональну специфіку і першочерговість завдань духовно-інтелектуального забезпечення державотворення в Україні, його ідеологічні засади, роль і концепти в умовах децентралізації влади.

Ключові слова: українська національна ідея (УНІ), стратегема розвитку, Стратегія сталого розвитку «Україна 2020», складові УНІ, соборність України, національна ідентичність, українськість, гідність людини і нації, національна безпека, децентралізація.

Степан И. Вовканыч

Аксиология украинской идеи: новые вызовы и угрозы.

Рассматриваются вопросы возрастания угроз процессам государственного строительства, сбережению национальной идентичности и новые вызовы государственной субъектности Украины, её национальной безопасности. В этом контексте предлагается повысить вес составляющих украинской национальной идеи (УНИ) путем введения их в ранг стратегем (программы действий) правительственной Стратегии устойчивого развития «Украина 2020». Это сделает возможным выделить в базовых блоках составляющих УНИ не только общенациональные приоритеты социально-экономического развития, но и региональную специфику и первоочерёдность задач духовно-интеллектуального обеспечения государственного развития в Украине, его идеологические основы, роль и концепты в условиях децентрализации власти.

Ключевые слова: украинская национальная идея (УНИ), стратегема развития, Стратегия устойчивого развития «Украина 2020», составляющие УНИ, соборность Украины, национальная идентичность, украинскость, достоинство человека и нации, национальная безопасность, децентрализация.

«Щоб неправда сильних світу цього не робила безголосими інші нації»

*Напередодні керівник прес-центру наукової журналістики ЗНЦ НАН України **Богдан Залізняк** завітав до ДУ «Інститут регіональних досліджень ім. М. І. Долішнього НАН України», зустрівся з професором **Ст. Й. Вовканичем**, проглянувши рукопис його нового препринту, задав йому низку запитань.*

Залізняк: В Україні російський агресор відібрав Крим і дестабілізує обстановку на Сході. Другий рік відзначаємо день пам'яті Героїв Небесної Сотні. А чи світ розуміє, що українці борються за «нашу і вашу (тобто загальноцивілізаційну) свободу»?

Вовканич: Кров, що її українці пролили на Майдані Гідності, і та, що зараз не припиняється на Донбасі, по-різному вплинули і впливають на світ. Герої Небесної Сотні довели, що Україна – не Росія; вона – не сателіт Москви, а європейська країна. Ця країна хоче бути разом з вільним світовим співтовариством, бореться за загальнолюдські **цінності і свободи**. І за це українці вийшли на вулиці, протестуючи проти свого **внутрішнього** постімперсько-залежного недолугого уряду. Прогресивний світ став на їхній бік. На Донбасі ж – гинуть нині українці за **загальнолюдські цінності** в боротьбі проти вже **зовнішнього** агресора, і не тільки за свої вартості. Світ їх також підтримує, але ясного розуміння, що означають для кожного землянина слова високого російського очільника (танкам, мовляв, євровізи не потрібні), в багатьох країнах немає. Найкраще це усвідомлюють поляки, прибалти, може, умислюються в світову небезпеку Росії турки, мадяри, румуни. Пори те, через потужну російську пропаганду, яка брехливо-цинічно представляє агресію Кремля як громадянську війну між українцями, через недосконалу систему застосування права вето в РБ ООН, належної відсічі на **міжнародному рівні** імперсько-терористичній експансії агресора, широти фронту допомоги народному опору країни-жертви, що бореться не лише за свою свободу, а й захищає світову безпеку – вселенського розуміння героїства українців не так багато. На інше важко сподіватися, адже людина лише навчилася, що найголосніше в натовпі кричить «ловить злодія» сам злодій, але людство легко дає себе обдурювати, коли під крик потоків антифашистських лозунгів спритно приходять інші фашисти, інші злодії. Ні історія анексії Судет, ні реалії Криму не будять у людства раціональну думку, що за такого насилля небезпека загрожує кожному. Щобільше, якщо Росію вчасно не зупинити, то вона по одинці можна легко загарбати незахищених. Навіть сакралізувати цей злочин і представити світові, як історичну справедливість. І все це «єдинодушно» схвалюватимуть не лише вірнопіддані обивателі, а й одержавлена Москвою церква, і п. Чуркін як нинішній репрезентант Росії в РБ ООН. Він діє за алгоритмом: чим грандіозніше брешеш, тим більше вірять.

Доки це відбуватиметься?

Місце чуркіних в імперії порожнім не буває (усміхається). А брехатимуть вони, мабуть доти, поки не набудуть дієвості слова правди в погашені гібридних війн як злого новотвору ХХІ ст., допоки не утвердяться в РБ візії, що не може агресор зброєю і неправдою позбавити інші народи насолоджуватися свободою, можливостями самореалізації та досягненнями цивілізації; урешті, доки не стане нова соціогуманістична доктрина фундаментальною основою для реформування і створення більш ефективної світової інституції, аніж сьогоднішня РБ. Доти, поки неправда Росії в ООН, на перемовинах в Мінську не робитиме беззахисною Україну, її суб'єктність. Коли країна-агресор, будучи членом ООН, безпардонно загарбує землю іншого учасника цієї світової організації, водночас користується цивілізованим правом вето як сильний світу сього для прикриття свого злочину, то, вочевидь, якісна трансформації цієї міжнародної інституції, яка відповідає за безпеку в світі, – давно назріла. Аби це пришвидшити, Україна вже в прийдешньому році матиме певні можливості, аби публічно себе проявити.

Ви маєте на увазі надання їй статусу непостійного члена РБ?

Саме це, адже 70-та Генеральна асамблея ООН, що відбулася в щойно минулому році, надала Україні на дворічний термін, починаючи з Нового 2016 року, – цей статус. Очевидно, це вчинено не випадково і, мабуть, справедливо, адже саме наша країна за останні роки найбільше натерпілася від неефективних дій тієї світової інституції, з одного боку. З другого, – брехні Росії як постійного члена РБ.

Але чи готова Україна сповна скористатися цим статусом?

Власне. Наші дипломати, науковці, журналісти мали б вже активно працювати над удосконаленням структури і функцій РБ, щоб виконати низку важливих для нас і світу завдань. Насамперед добитися, аби в міжнародних взаєминах замість сили дезінформації, зброї та агресії **держави-терориста** домінувала сила правди, права на суверенітету, збереження національної ідентичності, вільного вибору вектора інтеграції у вільне світове співтовариство усім народам. Що більше, щоб ця держава не перебирала на себе ООНівські функції «принуждення к миру», як це було в Чечні, Грузії, Придністров'ї, Сирії, прикриваючись альтруїзмом «борьбы с терроризмом во всём мире». А насправді знову насаджувати імперсько-церковну ідеологему «русского мира» і євразійства. Ілюзією є, що така держава не покаювшись, пересотворилася і в союзі з демократичними країнами «бореться» з ІДІЛом. Невже не зрозуміло, що в таких умовах для надійної протидії традиційному державному тероризму, поруч з навіть з найкраще озброєним українським захисником, має стояти натовець?!

Ви далі стверджуєте, що лише в такий спосіб українцям вдасться захистити свою національну ідею?

Це поза всіляким сумнівом. Росія завжди воювала проти української національної ідеї (УНІ). Ми зобов'язані донести світові смисли сучасних її

складових **«Україна: соборна, українська, гідна людини, нації і цивілізованого людства»**, необхідність їх реалізації за дуже загрозливих обставин нашому державотворення, нових викликів і реваншу, шовіністичних анексій та загарбницьких зазіхань сусіда, що ставить на людину гібридної війни і психологію орди. Неоголошена інформаційна війна задовго почалася до вторгнення «зелених чоловічків». Путін не раз по-імперському підкреслював буцімто неприродність Української держави. Укравши наше древнє ім'я, Росія принизливо представляла українців безбатченками, малоросами, водночас, розстрілювала еліту за національну ідею, за українізацію України. І нині на Донбасі найманці самозваних великоросів воюють за доросійщення не лише українського інформаційного простору, а й позбавлення українців права на буття взагалі, на збереження своєї національної тотожності, своєї держави, мови, культури, права на власний вибір вектора інтеграції у вільне світове співтовариство. І захист цього природного права корінного народу, що дав назву державі в центрі Європи, має бути **бінарним**. З одного боку, для цього на всю військову потужність має використовуватися потенціал **колективної військової оборони ЄС**, зокрема НАТО, де Україна зможе зберегти для себе і світу власну автентичність, та набиратиме синергію для втілення своєї державницької ідеї. З іншого, – боротиметься за прийняття нової **соціогуманістичної** доктрини захисту народів як концепту цивілізованих міжнародних відносин, ідею яких було запропоновано з трибуни ООН ще 20 років тому. Ні світ, ні країна їх не почули і не чують.

Прошу про останнє дещо детальніше. Що саме Ви маєте на увазі?

Маю на оці фундаментальний моральний імператив соціогуманізму для новітньої історії, що його знаходимо у виступах великого подвижника захисту ослаблених сильними світу сього, – Папи Римський Іван Павло II. Саме він соціогуманістичний імператив **як ідею «сім'ї» у міжнародних стосунках** переніс (за якою до найслабших ставляться з найбільшою любов'ю, їх вчать говорити, а голоси сильних світу не мають морального права залишити безголосими постколоніальні народи) у третє тисячоліття, – в національну і соціальну площину цілих народів та народностей, які прагнуть повернутися до своїх духовних витоків. Це було 5 жовтня 1995 року під час його виступу з приводу святкування п'ятдесятиріччя ООН. У цьому році світ відзначив сімдесятиріччя ООН. І нібито не було максими, проголошеної з найвищої трибуни: «Щоб неправда сильних світу цього не робила безголосими інші нації». Напередодні 2016 року сьогоднішній Понтифік Франциск звернувся до світу із закликом оголосити його роком милосердя. Якого милосердя можна очікувати від спадкоємця імперії зла без каяття за вчинене? Москва ніколи сльозам не вірила, але нині надто поважає силу гібридної війни, де дезінформація стає її новою зброєю. Анексія Криму, кров на сході України, підступність в перемовинах в Мінську – тому підтвердження.

Який же вихід?

Я вже сказав: в якісній трансформації системи міжнародної безпеки, в бінарному підході. По-перше, у лікуванні колапсу РБ акцент треба поставити на розбудову **соціогуманістичних східноєвропейських** ініціатив країн, які безпосередньо відчули на собі російську «народну» демократію, фальш боротьби «за мир во всем мире». По-друге, для реальної підтримки міжнародного порядку мусить бути задіяний механізм міжнародного права третього тисячоліття, забезпечений **військовою потугою мобільних міжнародних сил, економічними санкціями** щодо агресора, а не тільки практика вербальним осудженням за захоплення чужих земель, проведення на них псевдовиборів, створення «народно-регіональних» республік та інших хитрих загарбницьких маніпуляцій. Україна, Польща, Прибалтійські республіки, їхні служби і народи добре знають, що не всі злочинці та їх людиноненависницькі ідеології опинилися на підсудні лаві в Нюрнбергзі, як і в Ялті переможці Другої світової війни – несправедливо поділили Європу, не опрацювали ефективний механізм недопущення Третьої. Після Ялти і Нюрнберга не настав **ноосферний** період в міжнародних відносинах, не минувся диктат сили, а сила розуму і правильного, за Шевченком, закону не домінує в повоєнному світі. Щобільше, нині під загрозою не лише наша Ялта – в небезпеці вся Європа і світ, бо російські реваншисти перетворюють Крим на військову базу ядерної зброї, підготовки терористів, сепаратистів, загрожують ракетами країнам ЄС. Під покровом брехні розбудовують бази в Сирії, з іншого боку – опосередковано підтримується ІДІЛ.

На жаль, історія в багатьох випадках нічому не вчить

Особливо, коли погані учні. Шкода, але світ забув, що Європу не покинув дух реваншизму, і не всі країни вважають мир, свободу, право на захист своєї самобутності – **цінністю**. Київ, Дніпро дві сильні, різні армії, але однакові за загарбницькою щодо нас ідеологією двічі, туди і назад, танками зрили землю, форсували Дніпро під час Другої світової війни. Тому українці так чутливі до загроз Третьої? Тому закликають прикордонні з Росією народи знову об'єднатися в «**Спілку запобігання і протидії путінському реваншизму**». Такий Союз, будучи **регіональним**, однак, може стати в майбутньому потужним **світовим** майданчиком для вільних дискусій, прийняття глобальних рішень, заяв щодо геноцидного Голодомору, такої ж геноцидної депортації кримськотатарського народу з рідних земель, збиття малайзійського цивільного літака, переслідування всього українського на окупованих землях України та інших злочинів Росії, не боячись її традиційно імперських погроз накласти **вето**. Активні пошуки науковців помогли б і паралельно стимулювали: створення Мирної конференції щодо розгляду агресивних дій Росії як постійного члена РБ, повернення до Женевського варіанту обговорення її війни проти України; залучення Китаю як підписанта Будапештських гарантій Україні, який, шкода, зайняв вичікувальну позицію; нарешті, підтримання ініціатив щодо формування Балто-Чорноморського альянсу держав, підвищення синергії їхніх дипломатичних та інформаційних служб у широкій

соціалізації правди, відродити «Шовковий шлях» тощо. Рівно ж – показати, що налагоджений в Україні конвеєр російськомовних телесеріалів не припиниться будівництвом «стіни захисту» Яценюка на пограниччі з Росією. Позбуватися невидимого дезінформаційного валу «русского міра» треба і ззовні, і зсередини усім разом та осібно кожному. Не думаймо, що навіть з виведенням російських військ з Донбасу все закінчиться. Українцям потрібні стіна і імунітет захисту, бомбосховища і світова підтримка їх опору, ефективна РБ ООН і нова концепція захисту.

Чи розуміють у світі брехню Чуркіна в ООН, цинічну олжу російських ЗМІ, їхніх донбаських служок, українських кочубеїв?

Чуркіни, путіни приходять і уходять. Духовно, морально має змінитися нація, держава, алгоритм найняття уряду на роботу і його звільнення. Дезінформацію, лицемірство можна припинити лише правдивим, інтелектуальним і дієвим **словом, фактами** поліпшення реального життя простих людей, **вчинками** доброчинства національних еліт, високим чеснотами і здобутками. Соціогуманістичний підхід до концепту безпеки вимагає системних національних і світових досліджень під орудою духовно-моральних авторитетів. Це стосується всіх країн. Щодо України, то в умовах великого **дефіциту довіри** до урядових структур щирої поваги набув **волонтерський** рух допомоги армії. У цьому плані цікавим є запозичення цієї **громадської** форми роботи науковцями та скерувати її вектор на урядові кабінети. Якщо волонтери дали собі раду з корупцією і злодійством військовиків, то чому згуртованим науковцям не справитися з девіально-злочинною поведінкою судів, олігархів, фінансистів, торговців, митників? А може слід почати з якості освіти, підготовки і захисту наукових дисертацій, з позбавлення пострадянського рекрутування т. з. еліт – наукових, політичних? Навчитися цінити особистості в науці, адже від їхнього стану і захисту залежить настання **ноосферного розвитку** як якісно нового соціально-природного загальнолюдського цивілізованого утворення, в засадах якого в XXI ст. домінуватиме **розум**, а не сила зброї і неправди. Ясна річ, щоб добитися успіхів в **зовнішній** політиці, треба: а) впоратися з **домашніми** євроінтеграційними завданнями, які ніхто за нас не робитиме, корупцію маємо викоринити ми самі і в собі; б) при тому традиційно не ототожнювати себе виключно з **добрим**, а чинний уряд, Президента – зі **злом**. Винна нація. Україні, потрібне нове розуміння суспільного договору між урядом, наукою, генерацією молоді, ставлення громадськості до складових національної ідеї, безпеки її реалізації та донесення модерних сенсів до світу.

Справді, світ треба правдиво інформувати про те, що чиниться. І робити те, що проповідуємо в ООН, не наслідуючи п. Чуркіна, якому, шкода, лише представник США постійно нагадує з високої трибуни про неприпустимість вселенської брехні, цинічного приниження України та героїзму її невинно убієнних захисників. Немає покарання за брехню.

Такі перепалки загострюють нагальність потреби нового – соціогуманістичного прочитання емерджентності безпекових структур і функцій ООН. Саме увага та розуміння емерджентності як важливої **третьої** складової системи ООН, як механізму внесення **якісних новацій** до двох інших (структури і функцій), як універсального **духовно-інформаційного каналу** підвищення довіри до ООН сприятиме досягненню бінарного захисту людини і націй, установленню миру в світі за допомогою застосування не зброї, не духовного і матеріального пригнічення поневолених, зокрема зодноріднюючого мовно-культурного їх збіднення, а адекватних пошуків згуртованості кожної нації, єдності людства через збільшення розмаїття його соціально-економічних, духовно-інтелектуальних свобод, можливостей розвитку, комунікації, недопущення **насилля** сильних світу сього над тими, що силкуються осилити ідею свободи, демократії та цивілізованих **цінностей**. Насамперед треба розрізнити духовно-моральний аспект захисту ослаблених, тимчасово поневолених корінних народів, виокремлювати їх національно-визвольну боротьбу і загарбницькі війни агресора задля покарання непокірних, «обустройство» завойовниками своєї імперії чужими землями.

Водночас, як згадувалося, за європейські цінності вмирають тільки українці. Їх адвокатів-поляків не завжди уважно слухає благополучна Стара Європа. А у Брюсселі не видно швидких порухів, гідних життя героїв, відданого «За нашу і вашу свободу!». Щобільше, лідери деяких держав ЄС не тільки спокійно сприймають кровопролиття, а складається враження, буцімто начисто забуті злочини російських військ 50-тих років в Берліні, в 1956 в Будапешті, в 1968 в Празі, пропагандистську брехню більшовиків періоду холодної війни. Невже сучасні політичні лідери настільки мімікрували в бік матеріальних ресурсів Росії, що духовно-моральних моментів вистачає тільки на перенесення Берлінського муру на територію України?

В Україні, як і в світі, брак, якби делікатніше сказати, видатних особистостей. Ідеї де Голля, Аденауера – батьків об'єднаної Європи аж до Уралу, Черчилля щодо створення ООН як Храму Миру – зійшли на торгівлю квотами з ЄС; на обіцянки Україні, Грузії, Молдові надати плани підготовки вступу в НАТО, ЄС чи в інші загальноєвропейські інституції як країнам, які нібито є далеко поза Європою. Якби це було зроблено раніше, скажімо, в 2008 році в Бухаресті, то чи була б війна в Грузії, анексія Криму, збиття малайзійського літака з дітьми біля Донецька?! Тішимося безвізовим режимом, сподіваючись, що Путін почує Папу Римського Франциска, який, приймаючи його у час зустрічі у Берліні лідерів Великої сімки (G7) світових держав (звідки Росію було ще у 2014 році виключено за агресивні дії проти України), закликав проявити щирі зусилля щодо вирішення братовбивчого конфлікту. Даруючи медальйон «Ангела-миротворця», доречно згадати максимум («Хто говорить про мир, ведучи війну, є лицеміром»), яку Папа проголошував у Сараєво і котра якнайповніше відображає справжню роль Росії у війні проти України. Чи чують його? Хто підтримав Папу? Як розцінювати його зустріч з Патріархом Кірілом

на Кубі? Виною є не лише політична глухота та недалекоглядні вчинки сучасних лідерів окремих держав. Шкода, але ватиканська дипломатія теж виявилася неспроможною відкрити очі осліпленим московською пропагандою, декодувати брехню «русского міра». Проблема не тільки в особистостях, торгових, в т.ч. газових договорах з Росією. Проблема ідеологічно комплексна, багатогранна – **просторово-інформаційна, духовно-моральна, політико-економічна і соціально-психологічна**. Її засаднича сутність вимагає нової **філософії**, нового широкоформатного мислення, захисту не лише людини і націй, а і **правди, свободи, миру** в Європі і світі, в альтруїстичному розумінні цих цінностей як **фундаменту** побудови більш справедливого **майбутнього**. На ідеологічному фронті йде боротьба цінностей, що їх продукує одухотворений інтелект вільного демократичного світу і тоталітарна імперсько-мамонна нищість. Колеса не знято з вісі країн зла, навпаки, на них монтують танкові гусениці. І чи високі очільники РПЦ і Ватикану наближають світ до правди, коли, зустрічаючись на острові т.зв. «кастрівської свободи», як його пропагувала імперія зла, в час сакралізації її спадкоємцем – путінською Росією – анексії Криму, в час «гуманітарних» російських конвоїв на Донбас, які ігнорують прикордонні служби України і Червоного Хреста, лише в стані «сумувати з приводу ворожнечі в Україні», буцімто внутрішнього «протистояння», а не кривавого наслідку злочинної нинішньої зовнішньої агресії і давньої інформаційної війни проти неї? Росія завжди воювала проти української ідеї, нищила національну еліту.

На які чи чії, власне, теоретичні підвалини при цьому треба спиратися?

В умовах гібридного наступу на саме існування української нації, її держави треба спиратися на основоположне Франкове застереження: все, що розглядається **«поза рамами нації»**, – фарисейство, – близьке лукавому і далеке від подвижників соціогуманізму. Не може бути вільною людина, коли підневільна її нація, нищиться мова як основа національної держави. Лише соціогуманістичним бінарним підходом до захисту і **людини, і нації, до соціальної і національної справедливості**, можна пояснити брехливе зловживання надуманим фактом буцімто мовного «притеснення» українським малюком, що вчиться ходити і говорити, російського штангіста, який прибув у супроводі важкого «гуманітарного» озброєння. Загарбницько-шовіністичний сенс цих «дез» треба зрозуміти і донести до світу. Це і тільки це допоможе нам і світові уяснити події на Донбасі, очиститися від нашарувань т.зв. соціалістичного реалізму, пов'язаних з ідеологемами безадресної, позанаціональної «радянської людини (нації)», цивілізовано зрозуміти глибину людиноцентричних і загальнолюдських цінностей, відмити заявлене слово **«гуманний» (гуманітарний)**, і, врешті, допомогти усвідомити парадигмальний масштаб поняття **«соціогуманістичний»** як **новотвір**, що має не лише **український, а і загальнолюдський вимір**. Не все людське – людяне. Якщо поняття **"соціальне"** означає **людське, суспільне**, а **"гуманне"** – **людяне**, то

їх синтез, власне, складе **"соціогуманістичне"** як нову якість емерджентності (окрім структури і функцій) суспільних систем. Пора в людському будити **людяність, мораль, духовність** як ціннісний прояв інтелектуалізації, елітаризації та добродійності людини, громади, нації. Лише **якісні зміни** людини, трансформації інституцій **спільноти (нації)** можуть пришвидшити прориви України на **світові** цивілізаційні простори. Сприяти **конвергенції людяності**, стати їй наскрізною, тобто такою, що комплексно охоплює усі рівні соціальних систем **«сім'я-громада-нація-людство»**, не девальвуючи основу цього ланцюжка – **людину** та її **людяність**. Це поєднання шукаймо кожен день із запаленою свічкою.

На жаль, про це поєднання забули за реформою децентралізації, яку влада вважає панацеєю від усіх наших бід.

Людяність не має ні центра, ні регіонів, її формують моральні достоїнства людини, що підживлюють її серце і душу. Геніальне, духовно-інтелектуальне через дифузію інформації регіональним також не буває. Регіоналізація в Україні – це давно, підкинута ззовні міна прихованої федералізації, яка уможлиблює спекулювати на чиннику децентралізації, розхитуючи цілісність, унітарність та соборність країни. Україна територіально не є гетерогенною, а регіональні відмінності зумовлені переважно багатомілітарним нищенням її державності та автентичності. Якщо справді в центрі захисту людина, то пріоритетом для децентралізації стають не **регіони**, а **територіальні громади і людина** в площині україноцентричних (доцентрових) і загальнолюдських **цінностей, рухів і дій**. Пора зрозуміти, що без посилення ролі та об'єднання територіальних громад, консолідації нації, без піднесення патріотичності та самосвідомості, надання реформам соціогуманістичних засад, не досягнути ефекту синергійності від місцевого самоврядування, так потрібного для творення **національної держави, громадянської (політичної) нації**, збереження колориту **місцевого** природного середовища: говірок, традицій, обрядів, ландшафту. Не підміняймо децентралізацію виконанням Європейської Хартії місцевого самоврядування, яку Україна підписала. Історично надання містам Магдебурзького права не означало децентралізацію. Аби зберегтися, треба реалізувати національну ідею, розрізнити децентралізацію бюджетну, тобто активність «по горизонталі» з наданням більше фінансових можливостей і відповідальності місцевими громадам. Водночас не забувати про зміцнення соборності і незалежності держави «по вертикалі», накласти строге табу принаймні на три «Д»: денационалізацію потолоченого народу, десоборнізацію країни і децентралізацію управління нею за російськими лекалами. Сподівання на інститут префектів та їхню гармонійну співпрацю з територіальними громадами в рамках світової соціогуманістичної концепції та європейських принципів самоуправління – конвергенції, партнерства та субсидіарності тощо.

Ви соборник і завжди були проти регіоналізації України. Чи в умовах сучасного бренду децентралізації змінилися Ваші погляди?

Я вже сказав, що розрізняю «вертикаль» і «горизонталь» децентралізації. Нехтування різною їхньою сутністю небезпечно, особливо за умов огульного розгляду централізації як панацеї реформування країни. Так, справді, можна пропустити початок федералізації та «одонеччужання» України, підтримуваних РФ. У нас своя історія. Надання Магдебурзького права містам ніколи не означало децентралізацію, а радше – підсилення місцевого самоуправління. Нині потрібна децентралізація, аби **не допустити** регіоналізації як передумови федералізації, розчленування України, російсько-імперського цілеспрямованого «декомпозицювання» її задля ослаблення соборності, українськості, незалежності та інших якостей державної самостійності. На українців чекає важка праця рекультрегіоналізації та відродження потолочених регіонів. У цьому довготривалому процесі функції самоуправління дедалі більше покладатимуться на територіальні громади, а глибоке закорінення складових УНІ як стратегем зміцнення соборності, незалежності країни, досягнення європейських стандартів життя – на підвищення ролі загальноукраїнського інституту префектів. Останні відповідатимуть за всеукраїнську державну політику. Тому проблеми регіональної структурної політики не мають виноситися за дужки макроекономічної політики України, її суспільних загальнонаціональних трансформацій, безпекових систем, глобальних чи інтеграційних викликів, особливо розбудови національної держави на своїй землі. Цю гармонію покликана забезпечити реформа, що здійснюється через поєднання в процесі децентралізації як діяльності створеного суспільного інституту префектів – спостерігача за виконанням державної політики в регіонах, так і використання наданої більшої самоврядності територіальним громадам. Розглядаймо це комплексно в широких рамках соціогуманістичного захисту народів і народностей, не оминаючи їхні низові структури, сучасні тренди децентралізації та субсидіарності, потреби людини, громади, нації та загальнолюдські цінності цивілізованого розвитку світу. Тут я підтримую децентралізацію влади, реформування територіально-адміністративного устрою, внесення відповідних змін в Конституцію. Якби при цьому не було б дефіциту почуттів самооцінки еліт і профіциту їх маніакальних потуг зайняти найвище владне крісло, не йти у відставку.

У такому контексті децентралізацію влади в Україні можна б протиставити шовіністичній ідеологемі «русского міра». Тут важливо знайти подвижників.

Подвижники були і є, але їх, справді, треба шукати і, головне, знайти. Для нас надбанням має стати досвід сучасної Польщі, Франції. У Німеччині є федеральні землі, але чомусь, на відміну від партії Регіонів, тут немає партії Земель та «оббаварювання» нації. Є ідеологічно-патріотичні німецькі партії. Віддавна відоме також ціле сузір'я великих соціогуманістів минулого, зокрема, Вацлав Гавел, що, продовжуючи традицію Масарика, закликав поважати «силу безсилих». Саме Томаш Масарик говорив: я – чех, тому мушу мати чеську культурну програму, національну ідею. Право націй захищати свої ідеї чітко

висловив наш Пророк Шевченко у зверненні до уярмлених Росією народів Кавказу: «Боріться – поборете!». У постколоніальному просторі, де домінують ностальгія агресивної імперії за втраченим, погрози мирним порогам сусідів, що стали чи хочуть бути вільними, – актуалізуються месиджі, які мудро і лаконічно виклав у свій час Махатма Ганді своїй нації в засадничо-основоположній соціогуманістичній настанові: я повинен залишати всі вікна і двері відчиненими, я за те, аби звідусіль усі культури світу припливали до мого порогу, але нічого не може бути таким, що збиватиме мене з ніг і повинь zalиватиме мій дім. Коли узагальнити ці погляди, то, препаруючи їх до українських реалій, можна зазначити, як це зробив Папа Іван Павло II під час пастирського візиту до Києва, згадавши Володимира Мономаха: Не дайте сильним світу цього запропастити людину. Хіба наше керівництво має національні програми, проводить соціогуманістичну політику, відповідні реформи, які б якісно змінили систему цінностей, щоб не запропастити ні людину, ні жоден регіон, ні Україну назагал? Чи багато в нас політиків, які б сказали: я українець і моя ненька – це Велика Україна. І коли я з нею говорю, то «хай мовчать і Америки, і Росії». Далі занепадаємо як нація за її основними ознаками, передусім за територією, мовою, традиціями батьків, елітою як духовно-інтелектуальним ядром народу, слухаючи Донбас. А хто чує Україну в її ексклюзивно екзистенційній потребі?

Словом, думаймо глобально, діймо активно, творчо та результативно в ім'я добра і правди – осібно, громадою і нацією назагал.

Якщо без пафосу, а більш практично, то, насамкінець, можна сказати так: міркуймо разом з світом інсайдерських інноваційно-інтелектуальних ідей та духовно-моральних загальнолюдських цінностей, а не з продуцентами «дез» – шовіністами захланно-агресивних світів на взір державно-церковного «руського міра»! І хай Ангел-хоронитель допоможе нам попередити світ про небезпеку путінського рашизму, оминати злочини, що знову чиняться під імперським орлом – нібито не з свастикою, але, на мій погляд людини, що пережила лихоліття Другої світової, його гіршим мутантом – з роздвоєною головою хижака і схибленою психікою дволикого Януса. Пора людству хоча в XXI ст. усвідомити: безпека у світі залежить від того, чи воно рішуче поборє виродків, чи вони виклюють йому очі, позбавлять розуму, присплять лукаво, а відтак обдуреним і сплячим вийматимуть серце і душу, цинічно називаючи це все – «змушенням до миру». Час умислитися, що для росіян слово «мір» також означає – «світ». Деякі з них вважають, що не тільки світ, а й «вселенная должна быть русской». Легенда «третього Риму» гріє душі великоросам не лише в церкві. Тільки підвищення ефекту емерджентності систем міжнародних відносин може строго застерегти Путіна: він не Миротворець Світу і не моральний Посол Миру. І не соціогуманіст, а увійде в історію, як кагебіст. Хоча вони колишніми не бувають, проте не варто плутати Оонівські функції з «умиротворенням» сусідів, аби знову злочинно, під дулами зброї примусити їх до «вільного» голосування, світопорядку, алгоритм яких опрацювали оплачені

політтехнологи «зверхньо-братньої» Росії. Якщо більшовицька Росія визнала УНР часів гетьманщини, а відтак по-зрадницьки утопила її самостійність в крові (нині Путін також топить Великий договір між Україною і РФ часів Єльцина), то хай сторіччя цих трагічних подій, які скоро відзначатимемо, додадуть нам розуму і сил, аби брехня буцімто громадянської війни на Донбасі не перетворила вселенський Храм Миру в більшовицько-кагебістський агітпроп, примушуючи світ змиритися з маніакально-схибленим «міром» месіанства Росії як гібридним витвором кремлівської неоімперсько-реваншистської і церковно-митропольної ідеології, що її людство назвало – рашизмом. Хай невинна кров Євромайдану не перестане нам це нагадувати, а очі Героїв дивляться з пам'ятників, фотографій на нас, на вибрану нами владу – не з докором!

Дякую за розмову. Вітаю Вас і нехай Вам щастить в усьому!

When history does not teach**

Коли історія не вчить

Probably with the start of the arrows movement to the "25" Ukraine's independence anniversary, famous historians who appear on political shows too often and somehow very accented are becoming "worried" about the life of Ukraine in 2015. Thus, the famous "grant eaters" (1) allegedly propagate malicious idea that everything is lost, history does not teach, Poroshenko and Yatsenyuk are not appropriate heads of state and nation, we should not change the Constitution during the war, we should not carry out reforms, and other. So, choose us, old, but experienced, renewed and a bit oligarch. Vote for us - less pay for gas! Once again they fool us, live between elections, without worrying that free life, security, national identity and existence of Ukraine as a state is threatened. We forgot again that we have not escaped from the history of insidious trials, bloody challenges of our independence and unity. Only last year on the Independence Day our northern neighbors - brothers staged us near Ilovaysk "boilers of death." Although, let's believe that free Ukrainians with God's help and with the free world will celebrate the 50th, and then the 100th and subsequent anniversaries, firmly remembering people, fallen for our freedom and humanity as a maxims of heroic struggle for a better future.

History has to be written by the moral authority

In this context, it is appropriate to recall more difficult, but perhaps wiser, more patriotic, moral and classic maxims than disseminated recruited historians. **Who does not remember the story has no future.** History of the loss of independence in Ukraine in the early twentieth century have not taught the XXI century prime ministers, manically-oriented on ambitious presidential chair to take care of the army. It was also forgotten that **who is not worried about his army will feed other's army**, not only that **the agreement with Russia is not even worth the paper on which they are signed.** We also forgot that **history does not teach in two cases.** Firstly, when students do not want to learn; secondly, when students are not able to learn, so they are stupid.

However, historically, the independence of Ukraine still suffers from the third syndrome, so-called national elite. **You can not teach the true history when it is written under the dictation from outside, especially from aggressive Russia.** When this elite, morally obsessed with Kremlin promises to help them rule solely, in their own country zealous pedals anti-Ukrainian interests; when internal non-patriotic parties formally prescribed in Ukraine, for the sake of populism, increase of foreign financing, raise the rating of aborigines, reinforce false history, the collaborators days and nights propagated this malicious writings in heads, especially for young people. At the same time and in the same way that will help new generation to completely

---

* Переклад статті, надрукованої газетою «Україна молода» (2015, – 26 серпня).

forget the warning signs of the past moral authorities that for Ukrainian Independence are three most dangerous enemies: **Moscow, Ukrainian provincialism and "Kochubeyng"** (2). There is one comprehensive way of salvation: **"Intellectuals!", "Away from Moscow!" and "Europe!"**.

How many appeals and signposts from the wise Kharkiv citizens we still need in order not to sign in Moscow with Putin failing gas contract in 2009 and then in 2010 – Kharkivshackling agreement? To finally break out from false information space and to integrate into European free world. Moreover, to become an independent state entity, to enter the civilized areas and markets, do not allow the "teacher and friend" of the oppressed to show cleverly hidden grin of aggressor and punish disobedient Ukraine for Euromaidan.

Although, not only the history did not teach nothing Ukrainian, but also the world. There is no wonder that Russian "hawks" boast that they have fooled west like blind kittens. The world is not only unable to prevent Russia from annex of the Crimea, kill defenders of Ukraine in the Donbass by "Grad", but also to stop the constant lies by occupier at the UN, where that was introduced as sacred return of "Russian justice", Ukrainians from "genocide" as a civil war against the competition "benderovtsi" or "ukry" (3), etc., NATO to capture orthodox people. In fact, Russia has made in 1932-33 genocidal Ukrainian famine and planned annexation of the Crimea and criminal occupation of Ukraine. After indecisiveness of west in 2008 in Bucharest, where Georgia, Ukraine, Moldova were actually refused to provide the plan of preparation for NATO membership, they held perfidious capturing, in front of the world, hypnotized by Putin's arrogance. Hiding behind the role of "peacemaker", immorally using veto in the UN Security Council, the Crimea has introduced its heavily armed "green men" to Donbas on a regular tank and other military units, hired indifferent to the truth of history and collaborators for Ukraine "decomposition" under "fraternal" patterns, developed by Moscow's political technologists, instantly organized pseudo referendums and now haunts those who say, teaches, writes and uses radio, television in Ukrainian or Crimean Tatar language. Briefly, **Russia shocked the world, that peacefully enjoying the beauty of life, by force of arms and industrial propaganda, falsehood which information networks Goebbels did not even dreamed of.**

Consequently, our northern neighbors did not use the tactics of force and cynical lies for the first time, for zombiing by lies of orthodox Christians (and not only) to impose their church-state ideology of "improvement" of Russia by seizure of foreign lands and the creation of special " Russian world". And although the current post-imperial ideologeme "messianism" has not yet run out of the arsenal of aggression "creativity" but at this stage of information-ideological and military danger to the free world is evident. Did mankind used preventive measures from the global catastrophe, gained after Czech Sudetes annexation by Hitler, the annexation of the Crimea by Putin, in his aggressive hybrid war in eastern Ukraine? Does the world hears and appropriately reacts to new crimes offenders of the world order? Let's analyze the history.

In 1946, the British Prime Minister W. Churchill by his famous Fulton speech first drew attention of the post-war world to Soviet aggression, which then US President Ronald Reagan would call evil empire. Recognized leader prophetically warned that "Russian friends", winners of the Second World War, consider military weakness as a force, and have the strongest respect only for it. It was perhaps the first serious signal to mankind, just after the creation of the UN, which Britons called the Temple of Peace, and which, in fact, would have to uphold world peace, protect it from new global bloodshed and, above all, to defend and protect those who are unable to independently defend their state subjectivity, resist criminal attacks of aggressor which cynically again, dared to break world order.

Fortunately, Europe and the United States heard the warning: teamed up and worked out a joint **strategy of deterrence** to prevent the horrors of nuclear war and then by economic competitions imposed by an arms race, informational isolation and other effective joint action of the free world that communists could not stand and retreated. Then Western policy weakened Russian appetite for world domination under false propaganda camouflage of their holding world proletarian revolution to release all exploited by misanthropic capitalists. In turn, this led to the collapse of created pro-Soviet aggressive military blocs, totalitarian institutions, mendacious media, and so reduce the fifth column. At the same time that destroyed the Iron Curtain and unleashed enslaved by the communist regime nations.

Although the free world, pleased by all that it gained, slowed his creative activity for elimination from the map of the world last aggressive empire. Moreover, they lost **rearmament** for the realization of the great Russian chauvinistic ambitions to return lost territory through annexation and provocative hybrid wars newly created sovereign republics, their resources, assets and other. Formed over 70 years ago, the system of the UN Security Council proved to be **ineffective**. Moreover, the underdeveloped structure of the UN was in crisis in order to efficiently perform their functions, seemingly caused by not too force majeure conditions, familiar since the Second World War. The civilized world was not ready neither in the information nor in military terms to stop the new imperialist whether in the Crimea or in eastern Ukraine. **Scientific-ideological foundation** had sufficient strength through improper spiritual and intellectual ensure its political **elites**, the newest productive ideas which means that it conceptually does not meet requirements. Global postwar ideas of **united** Europe parents up to the Urals were limited to the procedures of the EU new members, commerce, new managers mainly promise Eastern Europe and Ukraine to help to join the EU, with the organization of **visa free** travel, although the leading representative Mr. Grizlov shamelessly reminds everyone that the **tanks do not need visas**.

However, does the cynicism of these statements, discussions of crime in the EU, the UN, in the UN Security Council, alerted consciousness of nations to **global evil of the XXI century**? Obviously, no! **Because, actually, outside the penalty mechanism of the world is the powerful annexation of any territory of any nation, weaker militarily and in information and not ready to protect against unexpected blow in the back brazen invader.** Sanctions, persuasion, appeals to conscience of the aggressor, stop killing when he'd like to grab a tasty piece of someone else's territory, "Infinitely extend by Churchill, their power and doctrines", the ideology of "Russian World" - had no effect, even, immediately. To hope for something different was naive, because invader since the time of Ivan the Terrible traditionally spread lies. Disguised as missionary peacemaker - a permanent member of the UN Security Council did not stop to abuse trusted civilized veto; on the contrary - blocked and blocks any, decision unfavorable to him in preparation for the new conquest, enslaving, assimilation and other aggressive acts against Moldova, Georgia, Ukraine, Kaliningrad, Syria and wherever stepped foot of well-armed soldier. Moscow's recent use of the veto privilege to block UN Security Council decision on the establishment of an international tribunal to investigate shoot down of Malaysian civil aircraft with children on board was the top of the shamelessly insolent behavior and display of power in the international arena.

Recognize that the Russian aggressor easily and brazenly behave, because the West did not make appropriate conclusions from past **history**, and was not fully ready for radical and decisive action to defend universal values before new fuhrer audacity. **Forgotten history bloodily repeated.** And not only after Georgia during Ilovaysk, where the occupier army was looking for even and killed the wounded, who could not afford the SS. But in the presence of experience, again after Churchill, when the world with it's timely action could prevent catastrophe in Germany without a single pistol shot. Now it did it again for Russia. It seems that we can not handle with it, because **the UN Security Council has lost control of a situation where its permanent member - Russia is fighting against another founder of the United Nations - Ukraine; when brazenly fooling Russia show in the Temple of Peace it's bloody internal conflict as a civil war.** It suddenly inserted a knife in the back, when, apparently, it is well-known in the history that from the beginning of its imperial establishment the aggressor never regretted now does not regret resources so that in any time to be ready to seize Ukrainian lands, at all costs prevent Ukrainian to realize their eternal **national idea**. Unexpectedly, because was our idea worked out as **development stratagem**? Even Kuchma asked **which** Ukraine are we going to build? However, the ideological foundation is still empty. "Coalitionists" and spiritual-intellectual free moral authority is ruling.

This means that the russification and occupation of Ukraine continues and becomes traditional purpose of empire, which is not only for safety of local, regional, importance but also for **existential geopolitical position**. Knowing the **history** of

Russian Empires is not difficult to predict that now the fate of conquest and extinction lurks not only small peoples of the North Siberia, but also nations in Eastern Europe, including Belarus. **As for Ukraine, its danger from Russia is constant and passes in a mode of constant testing and bloodshed!** Will the Ukrainian endure, when the Gorynych of XXI century will constantly demand new sacrifices and blackmail them not only Kyiv, but also all over the world? Especially in a situation where even a cursory systemic-functional analysis of the UN actions during the Russian aggression against Ukraine shows: the UN structure has not **emergent** features, especially of the Security Council in terms of permanent member aggression. Security Council now is a club of world powers, possessing nuclear weapons and using this advantage as the powers that be took responsibility for **peaceful future**? Or, on the contrary, they abuse these preferences to threaten the rest of humanity, a new division of the world and domination over it? Does Ukraine, to get rid of the third world nuclear military capabilities can trust guarantees and guarantees of its national security under the Budapest Memorandum? Obviously, the global challenges of the world order, processes of denationalization, and the emergence of new states need support, modern institutional transformation, require improving national and global security systems catch up on **quality** gaps, especially in moral and spiritual plane **emergency** functions and structures of global institutions such as the UN Security Council.

The new paradigm of the national and world's safety is required

In this case, to remove the shortcomings more efficiently and quickly, we must not come off from the status of the powerful ones, who's residing in the UN Security Council on a regular basis, seizing and abusing their privilege of veto power, but from the point of the **international right's power, socio-humanistic** principles of the permanent **evolution** and a **global order**. That is, to consider a **qualitative** improvement of the SC structure and functions' emergence from new **paradigm of the each nation's existence protection**, new historical challenges, not from the political willpower of the **a priori chosen** ones, who already are the original members of the Security Council, no matter whether they maintain the moral or truth codes, they have a veto power over all of it's decisions, while the rest ones are temporary. It seems like their seats are reserved, and their power spreads to the point where even the discussion of the Crimea's annexation in the international mass media was turned into an affected and vacant debates on the hybridity of the present-day wars. In other words, the debate on their consequences, not on their fundamental historical, substantive, imperial-revanchist, or, conversely, national-liberation **causes**.

Obviously, considering such circumstances, a long before offered **socio-humanistic** paradigm should be a present-time trend. It would, first of all, optimally and pragmatically combine moral, national and governmental **values** of each country, along with the European humanistic values, which are based on the principles of the

parity protection on the individual human rights and the collective right of the **nations** – an effective **international mechanism of the military escort and the appropriate measures of occupants’, aggressors’ and impudent global order disturbers’ punishment**. Secondly, along with a peace constraint and a punishment for the crimes, it would constantly draw world community’s attention to the very fact, that, according to the **axiology** of binary protection, it is particularly rational to seek social **justice** and truth in cultural, spiritual-**intellectual and substantive systems**, along with **the equal access** to the market, knowledge and communication, safety of the national identity and building up a proper state. So that, the postcolonial space, where the aggressive empire’s nostalgia for the lost dominate along with the threats to the peaceful neighbor’s doorstep, who wants to be (or have already became) free, would function with the messages that have already been briefly and wisely exposed by Mahatma Gandhi to his nation in the fundamentally socio-humanistic precept: "I do not want to stay in a house with all its windows and doors shut. **I want a house with all its windows and doors open where the cultural breezes of all lands and nations blow through my house. But I refuse to be blown off my feet by any**".

The fundamental moral imperative of socio-humanism can be found even in the more modern history. There is another widely-known devotee of the idea that the strong ones must protect the weak- Pope John Paul II. It was him who transferred a socio-humanistic imperative **as an idea of a "family" of international relationships** (according to which the most weak ones are treated with the most love, they are the ones who’s being taught to talk, while the voices of the powerful ones don’t have a moral right to leave the postcolonial nations voiceless) in the third millennium in national and social field of the whole nations and nationalities, who seek to return to their spiritual effluence. It was during his speech on the celebration of the 50th anniversary of the UN, on the 5th of October, 1995. In this year the world celebrated the 70th anniversary of the UN and the 20th anniversary of the Pope speaking from its tribune. The 70th UN General Assembly has given Ukraine a status of non-permanent member of the Security Council for a two-year period since 2016. In this quite context Ukraine, as the testing repeat of the "Russian world’s" act of force of the Sudeten Nazi ideology experiment in Crimea, along with the Poland (as a fatherland of the Pope) could, in our opinion, show civilized European **unity** in something more, than, to say, collective holding of the “Euro-2012”, popularizing the **UN Pope’s concept** as the primary for curing international security system collapse.

Poland and Ukraine have significant reasons for that. It, first of all, refers to building up **eastern European** socio-humanistic initiatives of the EU in the international relationships system. It also refers to the real application of the power of the international right in the third millennium, provided with military power, but not with only a verbal **judgment** of the territory annexation or holding a so-called election in “national-regional” republics on them. Ukraine, Poland, Baltic republics, their services and nations, unlike the rest of others, know well, that not all of the criminals and their misanthropic ideologies have faced the Nuremberg trial, that the

World War II victors in Yalta have unjustly divided the Europe without working up an efficient mechanism not to let the World War II happen. There was no **noosphere** period in international relationships after Yalta and Nuremberg, the dictate power is still functional, while the power of intellect and right, according to Shevchenko, law still not dominates in the postwar world. Furthermore, it is not only our Yalta that is threatened now, - the whole Europe is in danger, and thus is the whole world. It's because the Russian revanchists, who are hypocritically sacralizing the Crimea annexation, are turning it into military base for nuclear weapon, preparing terroristic separatists for crusade on Kyiv as the mother of the Russia to "close" historical "gaps" in guidance ideologeme base of the "Russian world" or to construct Novorossia to be the new civilized formation.

The enslaved nations will remove annexation even from the imperial slang

The bustling world, in its everyday fuss, did not hear the imperative of creating and improving the new socio-humanistic paradigm of the international relationships even from the UN tribune, even though her goal is to strengthen and peace in the world, to form permanent evolution through its diversity, through the qualitative emergence refinement of the structures and functions of the international security services, including UN. Why then neither Ukraine, nor Poland, nor not long ago German speaking Czech Republic hadn't thought of the semantics and axiology of the Pope's initiative? Language, culture, traditions and information are the social values, a heritage and a main indication of the nation. It is the public weal of its communication and preservation of the identity. As equally as it is a general civilization phenomenon, that encourages the growth of other nations' and nationalities' diversity. This introspection was long since inherent to the great socio-humanistic constellation of the past and the present. Among them is Václav Havel, who, continuing Masaryk's tradition, has called to respect the "power of the powerless". It was Tomáš Masaryk who said: "I'm Czech, therefore I need to have Czech cultural program, a national idea". The right of nations to protect their ideas was clearly expressed by our Prophet, Shevchenko, in his appeal to the Caucasian people, who were subjugated by Russia: "Keep fighting - you are sure to win!". If we generalize these ideas, then, preparing them for Ukraine realities, we can point out, like Pontifex did during his pastoral visit to Kyiv, remembering Volodymyr Monomach: "**Do not let the powerful ones to destroy the human**". However, the new chapter of Ukrainian history adds a new imperative: do not shoot the nations that are breaking free! The 21st century hasn't crossed out these meanings.

Still, the world have forgotten that the spirit of revanchism has not left the Europe. Not all of the countries reckon peace, liberty and the right of the nations to protect their originality, a **value**. The annexation has not disappeared nor from the imperial discourse, nor from its slang, and the "green people" in Crimea reminded us, that the "Anti-bolshevik block of the enslaved nations" had been prematurely

forgotten. It emerged after the World War II and Ukrainian people had invested the great efforts to its functioning. The WW II didn't end in the 1945 for them. Isn't it why Ukrainians are now so sensible to the World War III danger and the necessity to rally with the Russia-bordering counties in the “**Prevention and counteraction union of the Russian Bolshevik revanhism**”? Such personalities as T. Blair, V. Yushchenko, O. Kvasnevsky, D. Gribauskaite, M. Saakashvili, R. Chubarov could form the basis of this union. The Union (the title and the list, of course, are not official), while being regional, however, in the future it could become a powerful worldwide platform for the free discussions, taking decisions, declarations on the genocidal act of Holodomor, the equally genocidal deportation of Crimean Tatars from the native land, crashing of the Malaysian civil plane with children on board, as well as other Russian crimes, without fearing its traditionally imperial-aggressive threats to use the veto power, granted to her by the civilized world. It could simultaneously help the governments **stimulate**: creation of the Peace Conference concerning the investigation of the Russian aggressive actions against Ukraine, returning to the Genevian version of the discussion of the Russian war against Ukraine, involving of China as a signatory of the Budapest guaranties for Ukraine, which has, unfortunately, taken an expectant position, and, finally, supporting of the Baltic-Black Sea alliance of states, increasing of their diplomatic and communicatory services activity in a wide socialization of truth. If there are no alternatives to a peaceful solution of the hybrid war, to Minsk Protocol, which Russia is obviously not following, then we need to show our peaceful **initiatives** more actively without laying a mine in the Ukrainian Constitution body to disrupt our country! Let's pay the world's attention to an **informational** element of Russia's weapon.

Sadly, the experience of the spiritual-intellectual, informational struggle with bolshevism and communism has showed nothing to Ukraine or the world. All these “voices” of democratic countries don't work, yet the propaganda falsity, “Russiatoday” disinformation are mightily brake the sense of earthlings. It was not for the Crimean Tatar people that Ukraine give the autonomy to the Crimean Supreme Council, but in complaisance to the revanchist plans. And the world has hastily began to form a **Group of Eight** instead of the G7, considering only military potential and resources, not paying attention to the presence of common **human values, benefit and social responsibility**. How many victims do we need to understand the falsity of Luhansk and Donetsk pseudo-republics creation, the falsity of their landowning and the need to granting them some kind of a special status? It's not the statements of the regional hired terrorists, it's the world outlook of the **terrorist state** that hired them to rapture Ukraine and Georgia, which imperialistic ideology and criminous politic are still waiting for the Nuremberg-2?

Not all that human is humane

The Crimea Annexation, the escalation of military action on the west of Ukraine have showed, that, apart from the Ukrainian military resistance against the

Russian aggressor and conducting **decommunization** of cultural space, we need **socio-humanization** of international relationships, granting them a **wide jurisdiction, Euro-Atlantic military defense power, economic help and a legal international control**. This is the only way to prevent a global catastrophe, localize criminal impudence of the powerful ones, and, with the force of truth and law, to fully provide every nation, every human being with an equal access to resources, education and the possibilities of growing and preserving its national identity of the land. Russian aggression against Ukraine confirms that the international legal proceeding needs socio-humanism to administer justice over the brutality of terrorists and separatists, as well as their owners – the ideological inspirers of bloodshed and sponsors of its military material provision.

The real Russian and Ukraine intellectuals – the scientists, writers, journalists, an honest working business, the clergymen of all churches – canonical and non-canonical, along with the community, at least now should finally unite and take a part of social responsibility on their shoulders, especially when it comes to the lying abuse of the farfetched “language oppression” of the Russian heavy weightlifter, who has arrived in a company of a suchlike arming, with our small child who is hardly learning how to walk and talk. We need to throw away a taboo on the common state ideology from the Constitution once and for all. We need to comprehend the importance of an **informational element of a present-day weapon**, the obligatory urgency of a new social-humanistic paradigm of the Ukrainian nation **existence**, the strategy of its national idea. Only Ukraine, its diplomats – for ourselves and for the world – can deliver these new meanings. And only they can help to clean up the term “soviet human” from the layers of the so-called socialistic realism, wash up a greasy word “**humanitarian**”, and, finally, help to realize a paradigmatic scale of “**socio-humanistic**” **concept as its own neologism, which functions not only in the Ukrainian, but in the whole mankind dimension**. Not all that human is humane. Is the term “social” means “human”, and the term “humanistic” states for “humane”, then their synthesis, actually, will form the “socio-humanistic” as a new feature of the emergence (aside from structure and functions) of the public systems. It’s time to wake up humane in human, to rouse moral and spirituality, as a valuable manifestation of intellectualization, elitism, and benefit of a human, community, nation. It’s only the qualitative change of a human, institutional transformation of a community (nation) that can help Ukraine to burst through the world let it know that its heroes are dying “for ours and yours freedom!”.

At the same time, such breaks would intensify inner transformations, if only they would give a line of the moral principles on a global scale to the world. This requires to taking in consideration, firstly, the fundamental Franko’s warning: all that is examining “**outside of the nation**”, is a hypocrisy, almost sinful and is distant from the socio-humanistic devotees. Secondly, those principles are meant to require **the convergence of the humanity** to be transparent, that is, to fully enclose all of the

equally social systems - “**family-community-nation-humanity**” – and not to devalue the base of this row – the **human and the humanity**. And, finally, let’s not connect the **regionalization** propaganda, as long as the present-day **decentralization**, with the panacea of humanity socialization.

From this point of view, we must not forget, that a substitution of European Charter Local Self-Government discharge with the Ukraine decentralization, which is, along with the regionalization, is being imperialistically expounded and supported by Russia, can destroy the humanity we gained during the Euromaidan. The humanity has no center, no regions, no parties, even if they are labeled as Galician. It is formed by the moral qualities of a person that feed their heart, spirit and soul. Genius, spiritual and intellectual through diffusion of regional media also does not happen. Finally is understood that regionalization in Ukraine is a planted outside hidden mine federalization that Party of Regions has recently turned into fetish of happy future. And now it enables the former regionals (now claiming opposition) speculate decentralization factor, shaking integrity, unity and unitary of the country. Once again, we forget that in Germany there is no Green Party but there are lots of national ideological parties. And world is jealous to Germans and ‘Donetsk’ regionalization ended with blood and creation of so called in Ukraine regional pseudo-republic and Russian requirements to give them a special status under the muzzles of collaborators to hold "elections" and so on.

A short historical memory of the government can not forget that the provision of Magdeburg city rights in Ukraine never was replaced by the word "decentralization", "special status." Ukraine is not geographically heterogeneous, and regional differences (not to be confused with the natural specificity) caused by the destruction of our centuries-old statehood and its authenticity. If during social transformation the person is in the middle, the priority for decentralization are not **regions and municipalities and people** in the plane of the Ukrainian centered and human **values**, and thus **synergy and collegiality of emergence**. History of Ukraine clearly states that all forms of social transformation should get at least three "D": **denationalization** of the Ukrainian people, **disjunction** of the country and decentralization of government. If so, this very tricky words like "**decentralization**", we should at least to know: without strengthening the role of local communities and associations, the consolidation of the nation, without the rise of patriotism and self-awareness, without central supervision of prefects, providing humanistic principles to socio reforms , ultimately, without achieving emergence structures and functions of national and world security systems we will not save Ukraine and reach synergy from local governments needed for the formation of the **nation state, civil (political) nation**, preservation of the environment of **local** color, dialects, traditions, rituals, landscape and others. Finally, on the 25th independence, it's time to think from the standpoint of the global context in the modern sense of the triad components of the National Idea - **Ukraine: congregational, Ukrainian, man, nation and humanity**.

Introduce them to the rank of stratagems as **long-term** programs of **development** of the Ukraine, develop objectives **tree algorithm** for their implementation by providing adequate **resources** and **control mechanisms**.

Thus, the presentation of the proposed socio-humanistic security concept that conclusively proves that the system studies are extremely useful and not only the world studies under the guidance of spiritual and moral intellectuals within the universal values and NATO security. Updating of the existing NATO security system in which the powers of the world will not only playing muscles, is possible only in a case of comprehensive approach to European **man and nation-centric values**. This is a big and dangerous risk, because at any moment fragile balance of power may disrupt and lead to global catastrophe. Once again let's resort to Fulton's speech, by which 70 years ago, hoping to create the UN as the Temple of Peace, the speaker warned: we cannot afford to act from the position of small benefits that introduces the temptation **to test forces**. To avoid bigger temptation of powers of the world to play with Ukraine or any other country on the world chessboard and avoid demonstration to powerless with specially trained biceps we surely need a **new concept of world security**, more significant than the test forces in misinformation, social, psychological warfare and blackmail, the world with missiles, with nuclear warheads that supposedly can easily reach Crimea Romania, Poland and other UN countries.

You can prevent the catastrophe if guide by the concept of socio-humanistic matrix as ideological and fundamental ideas of modern history. Clear the term "**humane**" to understand humanity: a) Second hand help, so-called, "humanitarian assistance" for the poor and miserable that mainly is carried by volunteers; b) **humanitarian** policy (education, science, medicine), which it has to conduct by residual principle; c) cynicism **aggressor** in PR so-called. '**Humanitarian convoys**', **corridors** for supporting mercenaries and followers; d) deep axiological essence of the new paradigm of the **socio humanistic principles** binary (bivalent) protection and human development and nation (nations), their future and being in the **diverse world**. Where Shakespeare "to be" for Ukraine is not simulated but crucial as the indigenous nation, which is equivalent to a choice - life or death! It is criminal to judge journalists for the truth, wildly burn donated food, flowers or pour rice into the water in front of famine. Even worse, to convert universal Temple of Peace of Bolshevik-KGB Agitprop, forcing the world to accept the manic-crazy "world" messianism of as a hybrid-piece of neo-imperial revanchist and Church ideology that humanity called russism.

It is incorrectly to forget the times of the Cold War, when communists cynically led false propaganda under the guise of altruistic "liberation" of all enslaved by the capitalistic world. We mustn't forget the metropolicy of the last evil empire, which put delayed-action mines, tragically exploding at black Mondays or Fridays all around the world now by the barbaric acts of terrorism. Are not there their

consequences in a black square on a white background of civilization symbolically and prophetically summed for the memory of posterity by the world-famous artist? Terror, like sides of a square, is equal in crime and barbarism of its organizers and performers.

Is believed that the in planet of people has the strength and resources to prevent defiant Kremlin dwarfs from foment from the global fire!

- 1) Those who uses grant for own purpose
- 2) Kochubey-ing – treachery
- 3) "benderovtsi" "ukry" - sarcastic and offensive names of Ukrainian

ВОВКАНИЧ Степан Йосипович

Доктор економічних наук, професор. Член-кореспондент Української академії інформатики. Дійсний член Папської академії соціальних наук (Ватикан). Заслужений діяч науки і техніки України. Провідний науковий співробітник ДУ «Інститут регіональних досліджень ім. М. І. Долішнього НАН України».

Українець. Народився 10 березня 1936 р. в с. Мшанець на Львівщині. Закінчив Харківський гірничий інститут (1958) і економічний факультет Львівського національного університету ім. Івана Франка (1969).

Понад 50 років займається науковою діяльністю. Пройшов шлях від старшого інженера, молодшого до старшого та провідного наукового співробітника, від завідувача наукового сектора до керівника відділу. Упродовж цього періоду понад сімнадцять років очолював відділ соціологічних досліджень Інституту регіональних досліджень НАН України. Творчі інтереси формально вписуються в коло соціально-економічних, соціологічних, інформаційних та соціально-психологічних проблем науково-технічного розвитку. Проте основний предмет досліджень – це пошук шляхів підвищення духовно-інтелектуального потенціалу людини (нації) чи в іншому вимірі – громади, регіону, держави – як рушійних сил розвитку суспільства, підвищення його націоцентричності, гуманізації, інтелектуалізації та конкурентоспроможності. Працює в царині теорії еліт, зокрема над розв'язанням проблем оцінювання, рекрутування та формування інтелектуальних еліт як креативного ядра нації, підвищення її соціальної, політичної ролі в державотворенні. У цьому контексті запропонована сучасна Українська Національна Ідея – Україна: соборна, українська, гідна людини, нації і людства, де її інтеграційним складовим пропонується надати статус стратегем цивілізаційного розвитку. Водночас стверджується думка, що в умовах реваншистського російщення українського інформаційного простору, гібридних імперських війн, ці складові належить негайно перетворити у важливі чинники консолідації українського народу, синергії його діяльності щодо національної безпеки, захисту мовної, етнокультурної, промислової та іншої ідентичності й самоідентифікації.

На матеріалах досліджень у 1975 р. захистив кандидатську дисертацію на тему “Прямі інформаційні контакти як елемент наукової організації інженерної праці”, а у 1992р. докторську – «Інформаційний потенціал у системі управління науково-технічним прогресом». Запропонував аксіологічний підхід до візії підвищення духовно-інформаційної мобільності (ДІМ) нації, яка гармонізує і гуманізує сучасні глобалізаційні процеси шляхом активного використання регіональних (національних) чинників інтелектуального потенціалу в інноваційній моделі розвитку України та рівнопартнерської її інтеграції у світове співтовариство. Феномен інтелекту України, його базові чинники – освіта, наука, культура, релігія, мова, інформаційний простір, традиції, використання людського капіталу, впровадження модерних новацій тощо – розглядаються в комплексі підвалин системи екзистенційної безпеки,

підвищення конкурентоспроможності, збереження інтелектуального суверенітету, формування нового творчого прошарку української нації – когніторіату – не лише для сталості, а й тяглості розвитку. У цьому сенсі концепт ДІМ нації позиціонує процеси як передавання по вертикалі – від покоління до покоління – традиційних знань, звичаїв, надбань культури, досвіду тощо, тобто збереження тяглості (безперервності, спадковості) розвитку, так і творення нової інформації по горизонталі, себто генерування і впровадження суспільних прогресивних новацій на рівні одного покоління чи окремої особистості. Водночас, заторкує їх «діагональ» як синтез руху знань по вертикалі і діагоналі для гармонізації розвитку, збереження його ексклюзивності, підвищення середовищеспроможності нації та прориву її духовно-інтелектуального потенціалу, нових сенсів української ідеї на світові простори. Опрацьовує соціогуманістичну парадигму в системі міжнародних стратегій бінарного захисту і людини, і нації від зодноріднюючих інноваційних, інтеграційних та глобалізаційних впливів, заодно підвищення суб'єктності України в структурі збереження національної тотожності та світового етнокультурного розмаїття за умов антиукраїнських інформаційних і військових агресивних дій Росії. Рівно ж – розробляє тему використання неекономічних чинників підвищення ефективності державо-націотворення, соціальної трансформації та економічних змін задля досягнення ефекту емерджентності структур і функцій систем національної й світової безпеки.

Надрукував понад 500 наукових праць, автор чотирьох персональних і співавтор понад десятка колективних монографій. У 1992 р. обраний членом-кореспондентом Української Академії інформатики, а в 1994 р. – дійсним членом Папської Академії соціальних наук (Ватикан). Член низки спеціалізованих вчених рад з економіки, політології та філософії. Опрацьовував спеціальний курс «Національна еліта та інформаційний простір України» і читав лекції у Львівському Національному університеті ім. І. Франка. Під його науковим керівництвом низка вчених захистили кандидатські та докторські дисертації. За значний особистий внесок у вивчення питань регіональної політики, розвиток людського й інтелектуального капіталів Західного регіону України, транскордонного співробітництва, багаторічну науково-педагогічну працю нагороджений у 1999 році Почесною грамотою Кабінету Міністрів України, а у 2008 р. Указом Президента України присвоєно звання «Заслужений діяч науки і техніки України». У 2014 році НАН України нагородила медаллю «За наукові досягнення».

Поряд з науковою та педагогічною діяльністю, бере активну участь в громадсько-просвітній діяльності як член «Просвіти» та НТШ. упродовж більш десятка років очолював Західне відділення Української соціологічної асоціації. Значну увагу приділяє політичному життю України. У 1990 році був обраний депутатом Львівської обласної ради народних депутатів 1-го демократичного скликання, з 2009 року член Ради Конгресу української інтелігенції. Член редколегій журналів «Регіональна економіка», «Світогляд», «Універсум».

Основні наукові праці: Совершенствование социального управления на промышленном предприятии (К.: Наук. думка, 1976); Организация производства и управления на промышленном предприятии (К.: Техніка, 1980); Мобильность кадров на производственном предприятии (К.: Наук. думка, 1981); Проблемы регионального управления научно-техническим прогрессом (М.: Наука, 1984); Управление наукой в производственном объединении (К.: Наук. думка, 1980); Національна еліта та інтелектуальний потенціал державотворення (Препр. наук. доп., Львів: ІРД НАН України, 1995, 85 с.); Інтелектуальний потенціал та науково-технічна політика (Львів: ІРД НАНУ, 2001); Людський вимір інноваційного потенціалу (Львів: ЦНТЕІ, 2002); Регіональна політика та механізми її реалізації (К.: Наук. думка, 2003); Информационный потенциал и ускорение научно-технического прогресса (К.: Наук. думка, 1990); Інформація. Інтелект. Нація (Львів: Євросвіт, 1999); Духовно-інтелектуальний потенціал України та її національна ідея (Львів: ЛБА, 2001); Глобалізація, євроінтеграція України та збереження її національної ідентичності: цивілізаційні виклики і націоцентричні імперативи. (Преп. Наук. доп. Львів, 2004); Інформаційна парадигма регіональних суспільних систем інноваційного типу (Львів: ІРД НАНУ, 2005); Інтелектуально-інноваційний розвиток як концепція консолідації та євроінтеграції України (Львів: ІРД НАНУ, 2007); Активізація наукової діяльності молоді в системі інноваційного розвитку (Львів: ІРД НАНУ, 2006); Регіональні суспільні системи (Львів: ІРД НАНУ, 2007); П'яті президентські: захист людини і нації чи втрата українськості? (Львів: Сполом, 2009); Аксиологія вибору вектора інтеграції України (Львів: ІРД НАН України, 2013); Українська національна ідея: візія і місія. (Львів: ІРД НАН України, 2013); Українська національна ідея та еліта в духовно-інтелектуальному забезпеченні державотворення. (Львів; ІРД НАН України, 2014. – 498 с.); Соціогуманістичні засади ідеології духовно-інтелектуального забезпечення державотворення в Україні, або Імперативи (р)еволюційних трансформацій гуманітарної політики в умовах загроз буттю українськості. (Львів : ІРД НАН України, 2014); Національна і світова безпека новітньої доби: соціогуманістичний концепт. (Львів : ІРД НАН України, 2015).

Зміст

Аксіологія української ідеї: новітні виклики і загрози.....	3
«Щоб неправда сильних світу цього не робила безголосими інші нації»	30
When history does not teach (Коли історія не вчить).....	41